

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล :
ศึกษากรณี ตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี

ไพโรจน์ กังวลกิจ

TH/0015619

20 ม.ค. 2553
265698

เริ่มบริการ
23 ก.พ. 2553

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานโยบายสาธารณะ

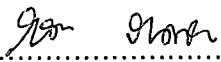
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

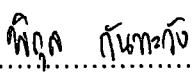
คณะกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษทางนโยบายสาธารณะ และคณะกรรมการ
ควบคุมมาตรฐานวิชาปัญหาพิเศษทางนโยบายสาธารณะ ได้พิจารณาปัญหาพิเศษฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

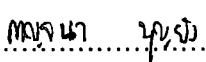
อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษทางนโยบายสาธารณะ

.....
(อาจารย์รัชตะ จันทรน้อย)

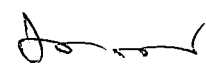
คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานวิชาปัญหาพิเศษทางนโยบายสาธารณะ

..... ประธานกรรมการ
(ดร.โกวิท กระ้าง)

..... กรรมการ
(อาจารย์พิทล กันทะวัง)

..... กรรมการและเลขานุการ
(อาจารย์กาญจนา บุญยัง)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับปัญหาพิเศษฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... ผู้อำนวยการวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
(รองศาสตราจารย์ ศรุติ สุกลรัตน์)

วันที่ 30 เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี ตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี” สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์สุรติ สกุศลรัตน์ และ ดร. โกวิท กระจำง ที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของปัญหาพิเศษนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ต้องขอขอบพระคุณคุณเกรียงศักดิ์ สิงห์หลพ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ช่วยจัดหาเอกสารและข้อมูลของตำบล ขอขอบคุณสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกท่าน ในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ และประชาชนในเขตตำบลหนองเสือช้างที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษา รปม.8 ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจ ในการศึกษาปัญหาพิเศษครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ไพโรจน์ กังวลกิจ

ชื่อปัญหาพิเศษ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี ตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
ชื่อผู้เขียนปัญหาพิเศษ	ไพโรจน์ กังวลกิจ
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขานโยบายสาธารณะ)
ปีการศึกษา	2548

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี ตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้างและศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารตำบล โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 ในเขตตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี จำนวน 120 คน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และ ใช้ Chi – square หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่ตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 18-40 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีอาชีพรับจ้าง, เกษตรกร และค้าขาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 12,000 บาท/เดือน อาศัยอยู่ในตำบลหนองเสือช้างมากกว่า 5 ปี และดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนเป็นส่วนน้อย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตตำบลหนองเสือช้าง แยกเป็นด้านความรู้และกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับน้อย การมีส่วนร่วมวางแผน การบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมดำเนินงานแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับน้อย การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการประชุมประชาคมหมู่บ้านในระดับมาก ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ความผูกพันกับภูมิลำเนาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน มีเพียงการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
สมมติฐานการศึกษา	5
ขอบเขตของการศึกษา	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ข้อมูลทั่วไปของตำบลหนองเสือช้าง	10
แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่น.....	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	31
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	32
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	33
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....	33
การประมวลผลข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูล	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษา.....	37
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	37
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมบริหารงานพัฒนาขององค์การ บริหารส่วนตำบล	41
ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	49
5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	57
สรุปผลการศึกษา.....	57
อภิปรายผล	58
ข้อเสนอแนะ.....	59
บรรณานุกรม	61
ภาคผนวก	64
ประวัติย่อของผู้เขียนปัญหาพิเศษ	70

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การเปรียบเทียบการจัดช่วงคะแนน	35
2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	37
3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	38
4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	38
5 จำนวนและร้อยละของข้อมูลด้านอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม	39
6 จำนวนและร้อยละของข้อมูลรายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม	39
7 จำนวนและร้อยละของข้อมูลภูมิถิ่นอาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม	40
8 จำนวนและร้อยละของข้อมูลภาวะความเป็นผู้นำในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม	40
9 จำนวนของผู้มีการรับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	41
10 จำนวนของผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้นของผู้ตอบ แบบสอบถาม.....	42
11 จำนวนของผู้ที่สนใจและติดตามข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้นของผู้ตอบ แบบสอบถาม.....	43
12 จำนวนของผู้มาติดต่อราชการหรือใช้บริการต่าง ๆ กับองค์การบริหารส่วนตำบลของ ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	44
13 จำนวนของผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้นของ ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	45
14 จำนวนของผู้ที่ส่วนร่วมวางแผนการบริหารงานพัฒนาของผู้ตอบแบบสอบถาม	46
15 จำนวนของผู้ที่ส่วนร่วมดำเนินงานแผนพัฒนาของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	47
16 จำนวนของผู้ที่ส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	48
17 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง	49
18 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง	50
19 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง	51

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
20 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง	52
21 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง	53
22 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำนากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง	54
23 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง	55
24 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	56

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
I กรอบในการศึกษา.....	5

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งได้เกิดขึ้นครั้งแรก ในสมัยจอมพล ป.พิบูลย์สงครามดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเมื่อปี พ.ศ. 2498 จอมพล ป.พิบูลย์สงครามได้เดินทางไปเยือนประเทศในแถบทวีปยุโรปและอเมริกา ได้เห็นว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศเหล่านั้นเป็นการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้บริหารงานเป็นไปตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง จึงมีความตั้งใจที่จะให้ประเทศไทยมีองค์กรประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น

เมื่อปี พ.ศ. 2499 ได้สั่งการให้กระทรวงมหาดไทยจัดตั้งสภาตำบลขึ้นโดยออกคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 เรื่องระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้านเพื่อให้สภาตำบลเป็นองค์กรที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและในปีเดียวกันก็ได้จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคู่กับสภาตำบล

การดำเนินงานของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในรูปแบบที่จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2499 นั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนักเนื่องจากความไม่พร้อมของฝ่ายข้าราชการและประชาชน โดยฝ่ายข้าราชการก็มีการควบคุม กำกับดูแล ตลอดจนขึ้นนำมากเกินไปจนขาดความเป็นอิสระ รวมทั้งการขาดแคลนด้านงบประมาณขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ไชยา พรหมมา, 2538, หน้า 5)

ต่อมาเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2509 กระทรวงมหาดไทยได้ออกคำสั่งที่ 275/2509 เรื่องระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน (ฉบับที่ 2) ส่งผลให้สภาตำบลได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีโครงสร้างที่เล็กลง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยการตัดตำแหน่งหลายตำแหน่ง เช่น ครูใหญ่ และหัวหน้าส่วนราชการประจำตำบลออกไป และในขณะเดียวกันก็ลดจำนวนราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิจาก 2 คนเหลือ 1 คนในแต่ละหมู่บ้าน แต่ถึงแม้จะมีการลดจำนวนกรรมการสภาตำบลรวมทั้งขั้นตอนการทำงานของสภาตำบลเองที่ต้องผ่านความเห็นชอบจากนายอำเภอและต้องพึ่งพาองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการเบิกจ่ายงบประมาณ

จากปัญหาดังกล่าวมาแล้วนั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสภาตำบลใหม่อีกครั้งหนึ่ง คือ สภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 มีผลทำให้ยกเลิกรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด ซึ่งในขณะนั้นมีองค์การบริหารส่วนตำบลรวมทั้งสิ้น 59 แห่ง และปรับเปลี่ยนรูปแบบสภาตำบลที่มีลักษณะหลากหลายให้เป็นรูปแบบเดียวกันใหม่ทั้งประเทศและในขณะเดียวกันก็ปรับบทบาทของข้าราชการประจำ จากตำแหน่งกรรมการเดิมมาเป็นเลขานุการและที่ปรึกษาสภาตำบล ซึ่งเป็นสภาตำบลรูปแบบใหม่ที่ใช้กันมาจนถึงวันที่ 2 มีนาคม 2538 (พุทธิชาติ เอกฉันท, 2538, หน้า 2)

จากการที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นมาจนกระทั่งได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่สภาตำบล ซึ่งจัดตั้งตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลทำให้การบริหารงานไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพขาดความคล่องตัวในการบริหารงานสมควรปรับปรุงฐานะของสภาตำบลเสียใหม่ให้สามารถรองรับกับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้นรวมทั้งการยกฐานะของสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ กำหนดขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา ประกาศเป็นพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกาเล่มที่ 111 ตอนที่ 53 ก. ลงวันที่ 2 ธันวาคม 2537 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 เป็นต้นไปเกณฑ์ที่กำหนดให้สภาตำบลยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 40 “สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท หรือตามเกณฑ์รายได้พรรคสอง อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย” (กรมการปกครอง, 2539, หน้า 3)

ผลจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ทำให้สภาตำบลที่มีอยู่ทั้งหมดจำนวน 6,834 แห่ง ได้รับการประกาศจัดตั้งจากกระทรวงมหาดไทยเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ปี พ.ศ. 2538 จำนวน 617 แห่ง, ปี พ.ศ. 2539 จำนวน 2,143 แห่ง, ปี พ.ศ. 2540 จำนวน 3,637 แห่งและในปีต่อ ๆ มาอีก ซึ่งปัจจุบันนี้มีองค์การบริหารส่วนตำบลรวมทั้งสิ้น 6,624 แห่ง (ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ออนไลน์, 2548) ขณะนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมากที่สุดและมีพื้นที่ครอบคลุมในประเทศไทยมากที่สุดเมื่อเทียบกับรูปแบบการปกครอง ส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น

จากการที่มีการประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นเสมือนภาพสะท้อนของการกระจายอำนาจการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับกระแสการเรียกร้องในการที่จะให้ประชาชนมีสิทธิเลือกรูปแบบการปกครองที่เหมาะสมกับตน มีงบประมาณ พื้นที่ปกครองและ

บุคลากรที่มีศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นของตนเอง โดยลดการกำกับดูแลจากส่วนกลางและมีอิสระในการตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อกระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับตำบล ซึ่งเป็นเขตชนบทอันเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ ได้มีโอกาสเรียนรู้การแก้ไขปัญหาและการสนองตอบความต้องการของตนเอง โดยเข้าไปมีบทบาทต่อการบริหารหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง (political participation) หรือที่เรียกกันว่า “ปกครองตนเอง” ตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง กล่าวคือมีผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในตำบล มีการดำเนินงาน โดยให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทิศทางและวางแผนการพัฒนาตำบล กำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ย่อมจะสามารถแก้ไขและสนองตอบความต้องการของชุมชนในระดับตำบลเป็นอย่างดี อันจะส่งผลให้ประชาชนในตำบลมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและมีความรู้สึกผูกพันมีส่วนได้ส่วนเสียต่อถิ่นอาศัย ซึ่งเป็นการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบให้แก่ประเทศชาติ โดยส่วนรวม (อุทัย หิรัญโต, 2523, หน้า 5-6)

จากตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนระดับตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นไป องค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับการถ่ายโอนภารกิจการให้บริการสาธารณะจากราชการส่วนกลางไปดำเนินการเองตามที่พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ซึ่งภารกิจที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องรับโอนไปดำเนินการแทนกระทรวง ทบวง กรมและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก เมื่อเป็นเช่นนี้องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการกระจายอำนาจไปปฏิบัติเพราะถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถปฏิบัติตามภารกิจและหน้าที่ที่ได้รับถ่ายโอนไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือมีความเข้มแข็งแล้ว การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ย่อมไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ

นอกจากนี้แล้วรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 จะส่งเสริมการกระจายอำนาจให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถบริหารงานพัฒนาด้วยตัวเองแล้วรัฐธรรมนูญยังเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1. มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น (มาตรา 284)
2. ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจสังคม (มาตรา 76)

3. ต้องให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลคำชี้แจงและเหตุผลก่อนการอนุญาตหรือดำเนินโครงการกิจกรรมที่กระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตและให้ประชาชนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นด้วย (มาตรา 59)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้มีหลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างจริงจัง แต่น่าสนใจศึกษาว่าแล้วในภาคปฏิบัตินั้นประชาชนได้มีส่วนร่วมดังกล่าวจริงหรือไม่ อย่างไรและปัญหาขาดการมีส่วนร่วมเกิดจากปัจจัยอะไร ด้วยเหตุที่ความมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนมีความสำคัญต่อการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีผลต่อศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ เพื่อเป็นความสอดคล้องกับนโยบายการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการการกระจายงบประมาณลงสู่ท้องถิ่นโดยตรง การกระจายข้าราชการส่วนท้องถิ่นให้ลงมาใกล้ชิดกับประชาชนทำงานร่วมกับนักการเมืองท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนนั้นก็เพราะต้องการให้มีการแก้ไขปัญหาตรงประเด็นของความต้องการมากที่สุด เป็นการลดการสั่งการจากราชการส่วนกลางโดยไม่ฟังปัญหาจากประชาชนในระดับล่างถือเป็นการปฏิรูประบอบราชการซึ่งเป็นหลักการที่ดี แต่เนื่องจากการบริหารงานส่วนท้องถิ่นเป็นเรื่องใหม่สำหรับประชาชน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมให้กับประชาชน การชักจูงให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง และการค้นหาปัญหาอุปสรรคที่ทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาและค้นหาวิธีการแก้ไขโดยเร็วเพราะถ้าล่าช้าออกไปอาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจ ความมีอคติต่อการทำงานซึ่งกันและกัน กลายเป็นปัญหาการเมืองท้องถิ่นเกิดความแตกแยกในชุมชนจนไม่สามารถนำพาความเจริญมาสู่ชุมชนได้ ซึ่งจะผิดไปจากวัตถุประสงค์ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ การที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นเรื่องที่ศึกษา ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษากรณีดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชากรในตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้และการหาแนวทางแก้ไขในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

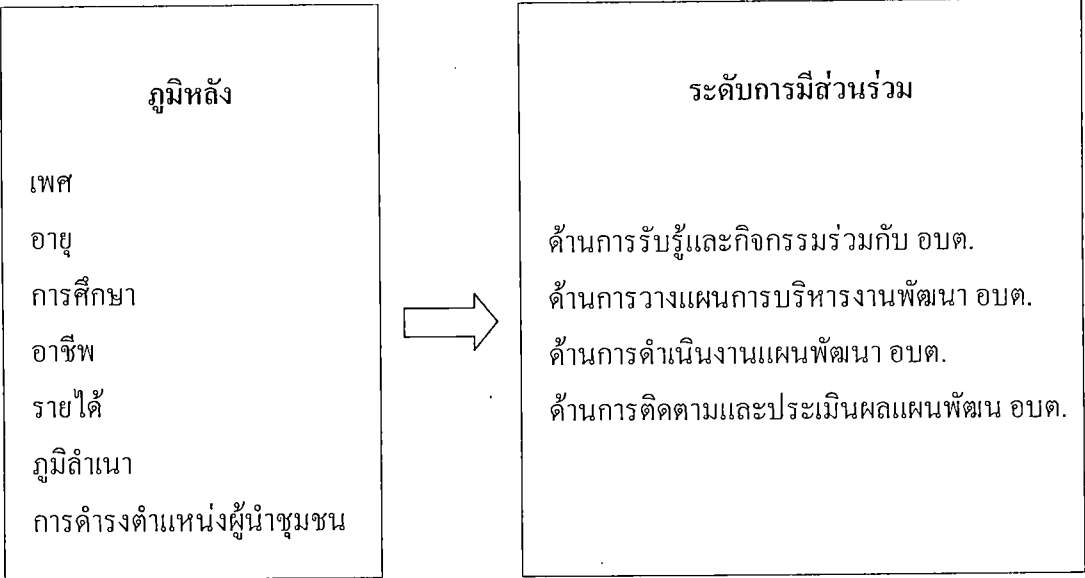
1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานการศึกษา

- 1. เพศ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
- 2. อายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
- 3. ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
- 4. อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
- 5. รายได้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
- 6. ภูมิถิ่นนา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
- 7. การดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบในการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้ศึกษาต้องการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ได้รับการยกกระดับจากสภาตำบลขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2538 ถึง พ.ศ. 2548 โดยการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 ในเขตตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี จำนวนทั้งสิ้น 2,965 คน โดยการสุ่มหาแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) มาจำนวน 120 คนโดยการจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิฐานะและการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 รวมระยะเวลาดำเนินการ 90 วัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อสามารถเก็บข้อมูลตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้ศึกษาได้กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรตามที่ปรากฏในสมมติฐาน ดังนี้

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี โดยมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนโครงการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ

ความสนใจในงานพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่นให้ความสนใจในแผนงานพัฒนาร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรีและให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมกระทำในกิจกรรมเหล่านั้น

การดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้นำในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้สามารถชักนำชักจูงหรือเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมหรือไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี

การร่วมประชุม หมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบลและกับสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี เพื่อร่วมพิจารณาค้นหาถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตลอดถึงความต้องการของชุมชน

การรับรู้และกิจกรรมร่วมกับ อบต. หมายถึง การรับรู้ รับฟัง ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาการมาใช้บริการต่าง ๆ ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้างและการมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ที่จัดขึ้น

การร่วมวางแผน หมายถึง การเข้าร่วมประชุมพิจารณาวางแผนโครงการ/กิจกรรม เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ร่วมวางแผนนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

การร่วมดำเนินงาน หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินงานโครงการตามแนวนโยบายที่ร่วมกันได้กำหนดไว้ตามแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี

การร่วมติดตามและประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน โครงการพัฒนาท้องถิ่นตามนโยบายที่วางไว้ร่วมกับสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี เพื่อสรุปว่าโครงการต่าง ๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้หรือไม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี ตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี จะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

2. ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเกิดประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานพัฒนาท้องถิ่นให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้างเองและส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีตำบลหนองเสือช้าง อำเภอนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี” ผู้ศึกษาได้ศึกษาตามกรอบของคุณลักษณะของการบริหารราชการที่ดี (good governance) หรือ “ธรรมรัฐ” ที่เป็นสากล ซึ่งประกอบ ด้วย (สยาม คำปรีดา, 2547, หน้า 225-226)

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน (public participation) คือ การบริหารราชการที่ประชาชนมีโอกาสและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการเข้าร่วมในทางตรงและทางอ้อม
2. การมีความสุจริตและโปร่งใส (honesty and transparency) คือ การบริหารราชการที่มีความสุจริตและโปร่งใส ซึ่งรวมถึงการมีระเบียบและการดำเนินงานที่เปิดเผยตรงไปตรงมา ประชาชนสามารถเข้าถึงและได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเสรี เป็นธรรม ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ
3. การมีพันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (accountability) คือ การบริหารราชการที่มีความรับผิดชอบในภาระหน้าที่และบทบาทที่มีต่อสาธารณชน โดยมีการจัดองค์กรหรือกำหนดกฎเกณฑ์ที่เน้นการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอย่างเป็นธรรม
4. การมีกลไกการเมืองที่ชอบธรรม (political legitimacy) คือ การบริหารราชการที่มีองค์ประกอบของผู้ที่เป็นรัฐบาลหรือผู้ที่เข้าร่วมบริหารงานประเทศที่มีความชอบธรรมเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมโดยรวม
5. การมีกฎเกณฑ์ยุติธรรมและชัดเจน (fair legal framework and predictability) คือ การบริหารราชการที่มีกรอบของกฎหมายที่ยุติธรรมและเป็นธรรมสำหรับกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม
6. การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (efficiency and effectiveness) คือ การบริหารที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดกระบวนการทำงาน การจัดองค์กร การจัดสรรบุคคลและมีการใช้ทรัพยากรสาธารณะอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้กำหนดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถจัดเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเสนอความคิดเห็น โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นที่น่าสนใจศึกษา ดังนี้

“มาตรา 59 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผล จากหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตหรือส่วนได้เสีย สำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนเองหรือชุมชนท้องถิ่นและมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนเองในเรื่อง ดังกล่าว ทั้งนี้ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ”

“มาตรา 76 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด นโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมถึง การตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐทุกระดับ”

ผู้ศึกษาต้องการศึกษาวิธีการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงาน ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ซึ่งมีสภาและคณะผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการชุมชนแต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากชุมชน ซึ่งมีนายอำเภอ เป็นผู้กำกับดูแลโดยศึกษาถึงวิธีการปฏิบัติงานของหน่วยงานและความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ศึกษาว่า มีความสอดคล้องตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ การศึกษาได้ศึกษาจากปฏิบัติของ องค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี ตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี โดยอาศัย ข้อมูลด้วยวิธีการตอบแบบสอบถามจากการสุ่มจากกลุ่มตัวอย่างประชากรในตำบล ซึ่งมีแนวทาง การศึกษาจากงานวิจัยตัวอย่างคือ การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลวังตะเคียน อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา การศึกษาการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและความมีส่วนร่วมของ ประชาชนในตำบลต่อการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี ตำบลหนอง เสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ซึ่งในบทนี้จะประกอบไปด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของตำบลหนองเสือช้าง
2. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. โครงสร้างและรูปแบบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
4. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่น
5. กฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือรองรับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลทั่วไปของตำบลหนองเสือช้าง

ตำบลหนองเสือช้างเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี เป็นตำบลที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ โดยมีพื้นที่ประมาณ 85 ตารางกิโลเมตร (53,125 ไร่) แต่ความหนาแน่นของประชากรเบาบาง คือ มีประชากรทั้งสิ้น 4,092 คน แยกเป็นชาย 2,071 คนและหญิง 2,021 คน ปัจจุบันมีบ้านเรือนจำนวน 1,076 หลังคาเรือนแบ่งพื้นที่การรับผิดชอบออกเป็น 5 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านห้วยมะระ จำนวน 220 หลังคาเรือน ชาย 285 คน หญิง 294 คน

หมู่ที่ 2 บ้านหนองเสือช้าง จำนวน 257 หลังคาเรือน ชาย 451 คน หญิง 429 คน

หมู่ที่ 3 บ้านหนองหญ้าปล้อง จำนวน 204 หลังคาเรือน ชาย 480 คน หญิง 480 คน

หมู่ที่ 4 บ้านท่าจาม จำนวน 171 หลังคาเรือน ชาย 435 คน หญิง 397 คน

หมู่ที่ 5 บ้านเฉลิมลาภ จำนวน 224 หลังคาเรือน ชาย 420 คน หญิง 421 คน

(ข้อมูลสำรวจ ณ วันที่ 1 มีนาคม 2549)

ประชาชนในตำบลหนองเสือช้างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรและรับจ้างแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมเพราะพื้นที่บางส่วนติดต่อกับจังหวัดระยอง ที่เป็นเขตส่งเสริมการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม จึงมีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่มาก การที่ตำบลหนองเสือช้างมีพื้นที่มาก จึงทำให้มีปัญหาในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเศรษฐกิจ การพัฒนาส่วนใหญ่โดยองค์การบริหารส่วนตำบล และมีส่วนราชการอื่นๆ ช่วยแก้ไขปัญหาในระดับสูง การแก้ไขปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลมีอุปสรรคหลายประการที่สำคัญ คือ งบประมาณและความมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

การจัดสรรสัดส่วนภาษีอากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 23 ได้จัดให้เทศบาล เมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้จากภาษีอากร ค่าธรรมเนียมและเงินรายได้ดังต่อไปนี้

1. ภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน
2. ภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่
3. ภาษีป้ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย
4. ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรที่ได้รับการจัดสรรในอัตราซึ่งเมื่อรวมกับการจัดสรรตามมาตรา 24 (3) และมาตรา 25 (6) แล้วไม่เกินร้อยละสามสิบของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้หักส่วนที่ต้องจ่ายคืนแล้ว โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จัดเก็บ
5. ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราซึ่งเมื่อรวมกับอัตราตามมาตรา 24 (4) แล้วไม่เกินร้อยละสามสิบของอัตราภาษีที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากร โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ

6. ภาษีสรรพสามิตตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ภาษีสุราตามกฎหมายว่าด้วย สุรา และค่าแสตมป์ยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ ซึ่งเก็บจากการค้าในเขตเทศบาล เมืองพัทยาและ องค์การบริหารส่วนตำบลโดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละสามสิบของอัตรา ภาษีที่ กรมสรรพสามิตจัดเก็บและให้ถือเป็นภาษีและค่าแสตมป์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น โดยเป็น หน้าที่ของกรมสรรพสามิตที่จะจัดเก็บ

7. ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์รวมทั้งเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ภาษีรถตาม กฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกและค่าธรรมเนียมล้อเลื่อนตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน

8. ภาษีการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

9. ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

10. อากรการฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการ ควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์

11. อากรรังนกอีแอ่นตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น

12. ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่หลังจากหักส่งเป็นรายได้ของรัฐ ในอัตราร้อยละ สี่สิบดังต่อไปนี้

(ก) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามประทานบัตร ให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละยี่สิบของเงินค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต

(ข) องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลอื่นที่อยู่ภายในจังหวัดที่มีพื้นที่ครอบคลุม พื้นที่ตามประทานบัตรให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสิบของเงินค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บ ได้ภายในเขต

(ค) องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลในจังหวัดอื่นให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสิบของเงินค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต

13. ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียมหลังจากหักส่งเป็นรายได้ของรัฐ ในอัตราร้อยละสี่สิบแล้วดังต่อไปนี้

(ก) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามสัมปทานให้ ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละยี่สิบของเงินค่าภาคหลวงปิโตรเลียมที่จัดเก็บได้ภายในเขต

(ข) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล ที่อยู่ภายในจังหวัดที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ ตามสัมปทานให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสิบของเงินค่าภาคหลวงปิโตรเลียมที่จัดเก็บได้ภายใน เขต

(ค) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลในจังหวัดอื่นให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสิบของเงินค่าภาคปิโตรเลียมที่จัดเก็บได้ภายในเขต

14. ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่มีทุนทรัพย์ ภายในเขต ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายที่ดินและกฎหมายว่าด้วยอากรชุด

15. ค่าธรรมเนียมสนามบินตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามอัตราและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

16. ค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้ โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละสิบของค่าธรรมเนียมที่มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(ก) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา

(ข) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

17. ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับในกิจการที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ให้เทศบาลเมืองพญาและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการภายในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ และให้ตกเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ในกรณีกฎหมายกำหนดให้เทศบาลเป็นผู้จัดเก็บค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับให้นำรายได้มาแบ่งให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในเขตจังหวัดตามที่คณะกรรมการกำหนด

18. ค่าใช้น้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล ทั้งนี้ให้เป็นไปตามสัดส่วนที่คณะกรรมการกำหนด

19. ค่าธรรมเนียมใด ๆ ที่เรียกเก็บจากผู้ใช้หรือได้ประโยชน์จากบริการสาธารณะที่จัดให้มีขึ้น

20. รายได้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นของเทศบาล เมืองพญาและองค์การบริหารส่วนตำบล

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้างส่วนที่จัดเก็บได้เองในพื้นที่มีน้อย คือในปี 2548 ที่ผ่านมามีรายได้จัดเก็บเองเพียง 956,629.05 บาท โดยภาษีที่จัดเก็บได้ส่วนใหญ่มาจากภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดินและภาษีป้ายอีกเพียงเล็กน้อย ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ใช้ในภาคเกษตร ทำให้อัตราภาษีอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ รายได้ส่วนใหญ่คงต้องรอรับจากการจัดสรรจากรัฐบาล โดยในปีงบประมาณ ปี 2548 ได้รับเงินจัดสรรทั้งสิ้น 12,901,327.72 บาท รวมรายได้ทั้งสิ้น 13,857,956.77 บาท (สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง, 2548)

โครงสร้างและรูปแบบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายการเมือง ประกอบด้วย

1.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในหมู่บ้าน ๆ ละ 2 คนและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน โดยจะเลือกตั้งให้เป็นตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 ประธานสภา 1 คน

1.1.2 รองประธานสภา 1 คน

1.1.3 เลขานุการสภา 1 คน

1.1.4 นายกองค้การบริหารส่วนตำบล 1 คน

1.1.5 รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบล 2 คน

1.1.6 เลขานุการนายกองค้การบริหารส่วนตำบล 1 คน

1.1.7 ส่วนที่เหลือเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 วาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้งโดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1.2.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.2.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

1.2.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค้การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายนโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

1.3 คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยนายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคนที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและรองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลไม่เกินสองคนและเลขานุการนายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคนที่ได้รับการแต่งตั้งโดยนายกองค้การบริหารส่วนตำบล โดยมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1.3.1 กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและความรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

1.3.2 สั่งอนุญาตและอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.3.3 แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการองค์การบริหารส่วนตำบล

1.3.4 วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยรักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

1.3.5 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

2. ฝ่ายประจำประกอบด้วย

2.1 สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่บริหารงานทั่วไป งานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่งานสวัสดิการงานประชุมงานเกี่ยวกับตราข้อบัญญัติตำบล งานนิติกรงานพาณิชย์

งานรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์งานจัดทำแผนพัฒนาตำบล งานจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณประจำปี งานขออนุมัติดำเนินการตามข้อบัญญัติ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

2.2 ส่วนการคลัง ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเงิน การเบิกจ่าย การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน การหักเงินภาษีเงินได้และการนำส่งภาษี การตัดโอน เงินเดือน การรายงานเงินคงเหลือ การจัดทำงบ จัดทำบัญชีทุกประเภท งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

2.3 ส่วนโยธา ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสำรวจออกแบบ เขียนแบบ งานประมาณค่าใช้จ่าย ตามโครงการ งานควบคุมอาคาร งานการก่อสร้าง งานซ่อมบำรุง งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและได้รับมอบหมาย

2.4 ส่วนสาธารณสุข ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสุขาภิบาล งานควบคุมโรค งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและได้รับมอบหมาย

2.5 ส่วนการศึกษา ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา สนับสนุนกิจการการศึกษา งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและได้รับมอบหมาย

อำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542) องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ดังนี้

1. พัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา 66)

2. มีหน้าที่ต้องทำตามมาตรา 67 ดังนี้

2.1 จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก

2.2 การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัด ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ

2.7 คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

3. มีหน้าที่ที่อาจทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา 68 ดังนี้

3.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร

3.2 ให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ

- 3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ
- 3.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- 3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ อบต.
- 3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- 3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 3.12 การท่องเที่ยว
- 3.13 การผังเมือง

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา 16 ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกทางน้ำและทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
4. การสาธารณสุข โภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณสุขการ
6. การส่งเสริม การฝึกและการประกอบอาชีพ
7. คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส
11. การรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน

21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัยโรงมหรสพและ
สาธารณสถานอื่น ๆ
24. การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม
25. การผังเมือง
26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความ
ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
31. กิจอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศ
กำหนด

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นคำที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในแง่มุมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการเมืองการปกครอง การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การกระจายอำนาจ ฯลฯ ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมจึงมีมิติที่แตกต่างกันออกไปในบทความนี้ได้จำกัดประเด็นการมีส่วนร่วมเฉพาะเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องการกระจายอำนาจซึ่งเป็นประเด็นหลักของงานวิจัยเรื่องนี้ ในการอภิปรายเกี่ยวกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงแบ่งออกเป็น 4 เรื่องด้วยกัน คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบประชาธิปไตย
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการผลิตนโยบายการให้บริการของภาครัฐ
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับสิทธิมนุษยชน

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับระบบประชาธิปไตย

ระบบการเมืองการปกครองตามแนวทางประชาธิปไตย นับได้ว่าเป็นระบบการปกครองที่ได้ รับการยอมรับมากที่สุดเมื่อเทียบกับระบบการปกครองแบบอื่น ๆ เช่น ระบบอำนาจนิยม ระบบเผด็จการ เป็นต้น แม้ว่าระบบประชาธิปไตยจะเป็นการปกครองที่นานาประเทศทั่วโลกนำไปใช้กัน

อย่างกว้างขวาง แต่ก็ยังมีความแตกต่างของการใช้ในระบบทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่แตกต่างกัน อย่างมากมาย

ระบอบประชาธิปไตยที่ได้นำไปใช้นั้นเรียกได้ว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยทางอ้อม หรือประชาธิปไตยแบบตัวแทน (indirect or representative democracy) แต่มักเกิดคำถามกับระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนว่า ได้สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงหรือไม่ เนื่องจากระบอบนี้หลังจากที่ประชาชนใช้สิทธิในการเลือกผู้แทนแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ยุติลงเพียงแค่นั้น การกำหนดนโยบายของประเทศก็ให้เป็นเรื่องของฝ่ายบริหารและนักการเมืองเท่านั้น ซึ่งบ่อยครั้งที่นโยบายต่าง ๆ ที่ออกมาจากรัฐบาล ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งภายใต้ระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนประชาชนต้องรอนทนกว่าจะมีการเลือกตั้งใหม่ เพื่อแสดงเจตจำนงของตนต่อแผนนโยบายที่ต้องการ

ดังนั้นจึงได้เกิดการนิยามคำศัพท์ขึ้นมาใหม่ คือ “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” เพื่อให้บรรลุอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ให้เป็นแนวคิดแทนที่ระบอบประชาธิปไตยทางอ้อมหรือประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) นั้นเป็นความพยายามที่จะสอดคล้องแนวคิด การมีส่วนร่วมเข้าไปในระบบการปกครอง โดยการมีส่วนร่วมนั้นมีความหมายมากกว่าเพียงเป็นการมีส่วนร่วมในขณะที่มีการเลือกตั้ง โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน (public participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน ดังนั้น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่เป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุก ๆ คนได้มีโอกาสที่จะแสดงความต้องการของตนต่อกิจกรรมส่วนรวม

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจัดเป็นการกระจายอำนาจ และการมีประชาธิปไตยอย่างกว้างขวางของกระบวนการทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ดังนั้นการมีส่วนร่วมนับเป็นกระบวนการที่มีส่วนสำคัญในระบอบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริม ธรรมชาติ ตลอดจนการบริหาร หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชน จะมีคนรับฟังอีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง สำหรับสังคมไทยแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมีการนำมาใช้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ในการปฏิรูปทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยเรียกร้องให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะที่ผ่านมา ระบบการเมืองและการบริหารราชการของประเทศประสบปัญหาต่าง ๆ ค่อนข้างมาก เช่น ปัญหาการคอร์รัปชันการซื้อเสียง ความไร้เสถียรภาพทางการเมือง ความขัดแย้งของชุมชนในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ ความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วของทรัพยากรธรรมชาติ การกระจายรายได้และโอกาสที่ไม่เป็นธรรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี พ.ศ. 2540 ได้รับการกล่าวขานว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” เพราะมีกระบวนการจัดทำโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและหัวใจของรัฐธรรมนูญฉบับนี้เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังได้กำหนดหลักการของประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของ ปวงชนชาวไทย” ความแตกต่างในที่มาแห่งอำนาจอธิปไตยดังกล่าวก่อให้เกิดผลในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหลักของการบริหารจัดการประเทศในภาพรวม 3 ประการ ได้แก่

1. การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจขององค์กรนิติบัญญัติ โดยการให้วุฒิสมาชิกจากการเลือกตั้งเพื่อให้โอกาสตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ นอกกระบวนการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในงานนิติบัญญัติ โดยการให้สิทธิประชาชนริเริ่มเสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและโดยการให้ตัวแทนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในสภาผู้แทนราษฎร โดยให้ผู้แทนองค์กรเอกชน ด้านเด็ก สตรี คนชรา ผู้พิการหรือทุพพลภาพ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการวิสามัญร่างพระราชบัญญัติที่มีผลกระทบ ต่อกลุ่มคนดังกล่าว

2. ได้การปรับเปลี่ยนระบบในการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมในฝ่ายบริหาร โดยการกำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระประกอบด้วยบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่นอกภาครัฐ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3. การปรับโครงสร้างการกระจายอำนาจโดยการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น โดยการรับรองความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงาน โดยเฉพาะในการจัดการศึกษา การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้ง

การส่งเสริม รักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในท้องถิ่นและมีสิทธิเสนอ
ถอดถอนสมาชิกผู้บริหารสภาในท้องถิ่น

นอกจากการเปลี่ยนจากประชาธิปไตยแบบผู้แทนมาเป็นประชาธิปไตยแบบประชาชนมี
ส่วนร่วมจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหลักของการบริหารจัดการประเทศในภาพรวมแล้ว
กระบวนการทัศน์ใหม่ในประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม ยังส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง
ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชนในประเด็นต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งอาจแยกพิจารณาเป็น
2 ด้าน คือ

1. ด้านประชาชน รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วม
ในทุกระดับ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย การมีส่วนร่วมใน
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

2. ด้านรัฐ รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการส่งเสริมและสนับสนุน
การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ และในระดับต่าง ๆ รวมทั้งหน้าที่ของรัฐที่จะต้อง
เสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม

จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการปกครองโดย
ระบอบประชาธิปไตยที่สามารถลดช่องว่างระหว่างผู้บริหารประเทศกับประชาชนเจ้าของประเทศ
ให้มีความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของชาติเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการ
ของประชาชนและยังเป็นการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยให้ยั่งยืน แม้ว่าในประเทศไทยกฎหมาย
รัฐธรรมนูญจะบัญญัติถึงช่องทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง แต่ใน
ทางปฏิบัติการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนก็ยังคงกีดกันจากภาครัฐที่ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยน
ทัศนคติและการวางแผนอำนาจ ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบันยังอยู่ในระดับที่
อ่อนแอ

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันเรามักได้ยินเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากการพัฒนาในอดีตที่
ผ่านมาของประเทศ เป็นนโยบายที่เน้นในด้านอุตสาหกรรม ดังนั้นทรัพยากรธรรมชาติจึงถูกนำมาใช้
อย่างมากมายเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม ส่งผลให้ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร
ลดน้อยลงอย่างมาก ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้นับเป็นฐานและต้นทุนชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่
ของประเทศ การสูญเสียต้นทุนชีวิตไปก็เท่ากับเป็นการสูญเสียปัจจัยในการดำรงชีพไปอย่างถาวร
ซึ่งทำให้กระแสการเรียกร้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
จึงทวีความรุนแรงมากขึ้นเพราะในอดีตที่ผ่านมารัฐมีฐานคิดเรื่องทรัพยากรธรรมชาติว่าเป็นของรัฐ
ดังนั้นการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติโดยรัฐจึงเป็นการกระทำที่ชอบธรรม
แล้ว

ดังที่ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้แสดงปาฐกถาพิเศษในการสัมมนาเรื่อง “ธรรมนูญการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อม” เมื่อวันที่ 18-19 มีนาคม 2543 ณ ห้องประชุม 1-2 ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ได้กล่าวถึงระบบสังคมไทยในปัจจุบันที่มีลักษณะเปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมภายใต้กลไกของกฎหมายรัฐธรรมนูญ

อาจารย์ได้กล่าวว่า “ถ้าผมพูดถึงสิ่งแวดล้อม ธรรมนูญและการมีส่วนร่วมของประชาชน แล้วผมคิดชัดแจ้งว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้วางรากฐานไม่เพียงแต่ประชาธิปไตยที่ต้องการให้มีความสุจริต ที่ต้องการให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ” และได้วางโครงสร้างและกระบวนการของธรรมนูญเอาไว้ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเป้าหมายที่ชัดแจ้งว่าต้องการจะก่อให้เกิดความผาสุกของทุกภาคทุกกลุ่มในสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคมหรือแม้กระทั่งครอบครัวและบุคคล บทบัญญัติต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญสะท้อนให้เห็นการจัดสรรสิทธิประโยชน์ให้กลุ่มคนต่าง ๆ เหล่านี้อย่างครบถ้วน

2. รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดโครงสร้างและกระบวนการที่ทุกภาคไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคครอบครัวและบุคคลสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการสังคมได้ วางโครงสร้างและกระบวนการให้โปร่งใสและสามารถรับผิดชอบตรวจสอบได้ กระบวนการที่ว่านี้ในทัศนะส่วนตัวผมเห็นว่าเป็นกระบวนการที่เป็นหัวใจ เป็นโครงสร้างที่เป็นหัวใจเพราะโครงสร้างและกระบวนการที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคที่แท้จริงจะนำมาซึ่งการตัดสินใจ ที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรม คือแต่ละภาคจะได้ส่วนที่แต่ละภาคควรจะต้องได้ภายหลังจากการต่อรอง เมื่อเกิดความเป็นธรรมเพราะทุกภาคยอมรับกันได้ก็จะเกิดความสมดุลและความยั่งยืน กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้พยายามกำหนด โครงสร้างกระบวนการที่มีส่วนร่วมซึ่งจะนำมา ซึ่งความเป็นธรรมที่ทุกภาคยอมรับแล้วก็นำมาซึ่งความยั่งยืนกระบวนการที่มีส่วนร่วมที่เรียกว่า Participation จะนำสิ่งที่เรียกว่า การพัฒนาที่เป็นธรรมที่เรียกว่า Equitable Development ไม่เลือกข้าง ไม่เลือกฝ่ายอย่างกระบวนการพัฒนาที่ผ่านมาในอดีตซึ่งยืนอยู่ข้างภาคธุรกิจเอกชนเท่านั้น เมื่อเป็นกระบวนการที่สามารถเป็นธรรมและยอมรับกันได้ ทุกฝ่ายก็จะเป็นกระบวนการซึ่งนำผลคือ ความยั่งยืนมาเพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้เชื่อว่า Participation หรือส่วนร่วมจะนำมาซึ่งการพัฒนาที่เป็นธรรมที่เรียกว่า Equitable Development และการพัฒนาที่เป็นธรรมจะนำมาซึ่งสิ่งที่เรียกว่า ความยั่งยืน หรือ Sustainability

3. รัฐธรรมนูญฉบับนี้นับการการจัดสรรสิทธิประโยชน์ให้คนทุกกลุ่มอย่างสมดุล ถ้ากล่าวโดยเฉพาะถึงสิ่งแวดล้อมก็จะกล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นฉบับที่มีสีเขียวที่สุดในโลกก็ว่าได้ เพราะว่ามีบทบัญญัติอย่างน้อยที่สุด 7 มาตรา ที่กล่าวถึงทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายในทางชีวภาพ บทบัญญัติเหล่านี้ได้เปลี่ยนสิ่งที่เป็นการสำคัญอย่างน้อยที่สุด 4 ประการ ที่เป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อม ได้แก่

3.1 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เรื่องของรัฐแต่ฝ่ายเดียวอีกต่อไป ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของความเป็นเจ้าของหรือการจัดการ แต่เป็นเรื่องของคนทั้งชาติซึ่งสอดคล้องกับกระแสโลก ที่ถือว่าเรื่องของสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เรื่องของรัฐใด รัฐหนึ่ง ไม่ใช่เรื่องของคนใดคนหนึ่งแล้วแต่เป็นปัญหาของคนทั้งโลกทุกคน

3.2 รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่สร้างความสัมพันธ์ทุกกลุ่มขึ้น ในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ได้ให้ความสำคัญแต่กับภาครัฐและภาครัฐกิจเอกชน ดังที่เป็นมาในอดีต การยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างคนแต่ละคน ชุมชนท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติองค์กรปกครองท้องถิ่น รัฐ แล้วก็องค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมเป็นมิติใหม่ซึ่งไม่เคยมีปรากฏมาก่อน

3.3 รัฐธรรมนูญฉบับนี้เชื่อมโยงการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพเข้าด้วยกัน ไม่ได้ให้ความสำคัญแบบแยกส่วนอย่างในอดีต ที่พอพูดถึงสิ่งแวดล้อมก็มองแต่สิ่งแวดล้อมแยกคนออกจากสภาพธรรมชาติ ให้ความสำคัญแต่กับตัวเลขทางเทคนิค ค่าความบริสุทธิ์ของอากาศ ค่าความบริสุทธิ์ของน้ำ แต่ไม่ได้ดูความสัมพันธ์เชื่อมโยงใน ชีวิตจริงของคนว่า ต้องสัมพันธ์กันทั้งสิ่งแวดล้อมกับทรัพยากรธรรมชาติ

3.4 รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดไว้ชัดเจนโดยเฉพาะในมาตรา 79 ว่าประชาชนต้องมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและกระบวนการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติได้มีมาตรการทางกฎหมายรองรับ แต่สิ่งที่ยังเป็นข้อถกเถียงของการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือกลไกและมาตรการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นจะอย่างไรให้เกิดความเหมาะสม ไม่ให้เกิดลักษณะพวกมากลากไปหรือการรวมศูนย์อำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่ส่วนกลางมากขึ้น

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการผลิตนโยบายและการให้บริการภาครัฐ

นักเศรษฐศาสตร์ได้พยายามอธิบาย การมีส่วนร่วมของประชาชนในกลไกผลิตนโยบายและการให้บริการภาครัฐ โดยนำทฤษฎีการแลกเปลี่ยนในตลาดระหว่างคะแนนเสียงและข้อเสนอทางเลือกนโยบายของนักการเมืองมาอธิบาย รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ ได้อธิบายว่า ตลาดการเมืองในอุดมคติ เป็นตลาดปรัวรรตสาธารณะ (public exchange market) ณ ที่ซึ่งคะแนนเสียงแลกกับนโยบาย ข้อเสนอดังกล่าวเป็นการใช้ทฤษฎีตลาดและกลไกทางการตลาดระหว่างอุปสงค์และอุปทานของการผลิตนโยบายสาธารณะมาอธิบาย โดยเชื่อว่าการทำให้ตลาดการเมืองมีลักษณะแข่งขันสมบูรณ์ จะก่อให้เกิดผลดี ในทางปฏิบัติกล่าวคือ ตลาดการเมืองที่มีการแข่งขันสมบูรณ์จะเอื้อประโยชน์ต่อการผลิตนโยบายที่มีผลต่อการจัดสรรทรัพยากร การกระจายรายได้ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าตลาดการเมืองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประชาชนจะได้รับบริการการเมืองที่เสียต้นทุนต่ำ ซึ่งการทำงานของตลาดการเมืองจะเกิดการแข่งขันที่สมบูรณ์ได้จะต้องก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงเพราะการสร้างจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของประเทศและเข้าร่วมในทางการเมืองอย่างแท้จริงได้นั้น จะเป็นการลดความสำคัญและคานอำนาจของ

นักการเมืองที่เป็นผู้บริหารประเทศได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ใช่มีฐานะเป็นพลเมืองที่แข่งขันเฉพาะในช่วงฤดูกาลเลือกตั้งเท่านั้น

นักเศรษฐศาสตร์ให้ความสำคัญกับแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครองในทางเศรษฐศาสตร์อย่างมาก โดยเฉพาะการกระจายอำนาจทางการคลังเพราะถือว่าเป็นส่วนสำคัญ ในกระบวนการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นหรือการกระจายอำนาจเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นสามารถกำหนด ตัดสินใจทำการผลิตสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ การกระจายอำนาจจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้รัฐสามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งการจะบรรลุเป้าประสงค์ที่กล่าวข้างต้นจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน (public participation) โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้มีความหมายแค่การใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเพียงเท่านั้น แต่หมายถึงการที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่นโดยมีการนำเสนอข้อมูลที่มีความถูกต้องครบถ้วน ละเอียดยและชัดเจน ประชาชนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็น โดยระดับของการมีส่วนร่วมมีหลายระดับตั้งแต่ระดับร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมตรวจสอบ ซึ่งถ้าประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ แล้วจะทำให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นในท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด นอกจากนี้แล้วการเปิดโอกาสให้กับประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น จะมีผลทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ของท้องถิ่นเป็นไปด้วยความโปร่งใส ไม่มีปัญหา การทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้น

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับสิทธิมนุษยชน

เมื่อกล่าวถึงประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงที่จะต้องกล่าวถึงประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนด้วย เนื่องจากประชาชนทุกคนมีสิทธิที่ติดตัวมาโดยธรรมชาติที่ผู้ใดไม่สามารถละเมิดได้และจะต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐอีกด้วย

สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่แบ่งแยกไม่ได้ สิทธิเสรีภาพทางการเมืองย่อมเกี่ยวพันกับสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมอย่างแน่นแฟ้น “สิทธิที่จะมีส่วนร่วม” จึงหมายถึง การที่มวลชนมีโอกาเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลาย ๆ ระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

- การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและเป้าหมายสูงสุดของสังคม รวมทั้งมีโอกาที่จะกำหนดการจัดสรรทรัพยากร เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

- การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน การดำเนินโครงการพัฒนาและการประเมินผล เราจะต้องถือว่าการมีส่วนร่วมเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่สนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน เมื่อมองในแง่แล้วการมีส่วนร่วมมีความหมายอย่างยิ่งในการที่จะก่อให้เกิดผลหลายทางด้วยกัน คือ

1. มีบทบาทสำคัญในการกำหนดความต้องการพื้นฐานของสังคม
2. กระตุ้นให้มีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนองความต้องการดังกล่าว
3. ปรับปรุงการกระจายสินค้าและบริการไปสู่กลุ่มชนอย่างกว้างขวาง
4. สร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนที่ต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มี

ความหมายต่อชุมชน

การมีส่วนร่วมต้องนับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของสิทธิมนุษยชน ถ้าเราต้องการจะรู้ว่ามนุษย์มีเสรีภาพหรือไม่ เราจะต้องดูว่าเขามีโอกาสหรือเปล่าในการที่จะกำหนดชะตากรรมของเขา ด้วยตนเอง เขามีส่วนร่วมหรือเปล่าในการเข้าไปกำหนดทิศทางการพัฒนาสังคมของเขา การมีส่วนร่วมนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะเรื่องการเลือกตั้งเท่านั้น หากแต่จะต้องครอบคลุมไปยังทุกส่วนของชีวิตและสังคม

เราอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นทั้งสิทธิมนุษยชนและเป็นมาตรการสำคัญพอ ๆ กับสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่ม ฯลฯ ในขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมก็เป็นสิทธิที่จะนำไปสู่สิทธิอื่น ๆ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เราจะเห็นได้ว่า ถ้าประชาชนไม่มีสิทธิของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาแล้ว เขาไม่มีสิทธิที่จะได้มาซึ่งผลของการพัฒนามองในแง่ี้แล้วการมีส่วนร่วมจึงเป็นทั้งสิทธิทางการเมืองและสิทธิทางเศรษฐกิจสังคม ในสังคมไทยเราจะเห็นว่าในช่วง 40 ปี แห่งการพัฒนาการมีส่วนร่วมยังไม่เกิดขึ้นอย่างจริงจังในระยะเริ่มต้นสถานการณ์ทางสิทธิด้านนี้ยิ่งเลวร้ายกว่าในยุคปัจจุบัน ด้านหนึ่งเราได้พบเห็นการทำลาย “สิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมือง” โดยเผด็จการทหาร อีกด้านหนึ่งการครอบงำประชาชนในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปอย่างหนาแน่น นักวางแผน นักพัฒนา มีความเชื่อว่าประชาชนยังไม่พร้อมที่จะมีส่วนร่วม ประชาชนไม่รู้เรื่องกับสถานการณ์ของตนเอง ประชาชนไม่รู้ว่ตนเองต้องการอะไร การทำลายสิทธิในการมีส่วนร่วมเช่นนี้ ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ไม่สมดุล เศรษฐกิจก้าวหน้า แต่ประชาชนไม่ได้รับส่วนแบ่งจากการพัฒนาความยากจนยังแผ่กระจายไปทั่วแผ่นดิน ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมีมากและมีแนวโน้มกว้างยิ่งขึ้นจนบัดนี้ประชาชนชาวไทยก็ยังไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้

ในปัจจุบันได้มีการกล่าวถึงการมีส่วนร่วมกันมากขึ้น แต่ก็ยังไม่มีการคิดค้นหาทางเกี่ยวกับการสร้างกลไกหรือพัฒนาสถาบันขึ้นมาที่จำเป็นสำหรับ “การเข้าถึง” โครงสร้างอำนาจการตัดสินใจ ในวงการต่าง ๆ ของสังคมไทย ในระยะข้างหน้าคงจะต้องมีการพัฒนาระดับ “จิตสำนึกทางสังคม” ให้แพร่กระจายไปยังกลุ่มพลังสังคมต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อที่กลุ่มประชาชนในวงการทั่วไปจะได้เข้าสู่ภาวะแห่งการตื่นตัวและสามารถมองเห็นปัจจัยต่าง ๆ ที่ครอบงำชีวิตของเขาเกี่ยวกับเรื่องนี้ สิทธิในการที่จะเข้าถึงข้อมูลและรับรู้ความเป็นไปของเศรษฐกิจสังคมเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไปแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการมากพอสมควร

อย่างไรก็ตามข้อดีของการมีส่วนร่วม คือ ก่อให้เกิดการผลิตนโยบายและบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณชนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชน จะช่วยให้เกิดความกระฉับในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้เห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด บ่อยครั้งกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีตสาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

2. ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาโดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้น สามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและเสียเวลากว่าที่จะตัดสินใจได้ แต่ว่าเมื่อตัดสินใจแล้วและเมื่อนำมาสู่การปฏิบัติอาจจะเป็นวิธีการที่ประหยัดกว่าด้วยซ้ำ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำไปอย่างรวดเร็วและดูเหมือนจะไม่สิ้นเปลือง อาจจะเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าถ้าการตัดสินใจนั้น ไม่ได้ทำให้เกิดข้อตกลงระหว่างกลุ่ม หรือความเห็นชอบในกลุ่มต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องได้ แต่กลับนำไปสู่ความขัดแย้งของประชาชนอย่างต่อเนื่องมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผล ในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่ม ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ วิธีการนี้ จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ ทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งโดยทั่วไปมักจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดทำหรือดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระยะต้น

3. การสร้างฉันทามติ โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคง ยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งก่อนหน้านี้อาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทางการมีส่วนร่วมนี้ยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมืองและก่อให้เกิดความชอบธรรมใน การตัดสินใจของรัฐ

4. ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้นและครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้ว เขาก็ย่อมต้องการ ที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้ ไม่เพียงแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการนำไปปฏิบัติแต่กลุ่มและปัจเจกชนอาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง ความขัดแย้งในโครงการอาจนำไปสู่การเป็นปฏิปักษ์อันยากที่จะแก้ไข กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขาและความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์

การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้
อย่างไรก็ดี การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษมันไม่อาจที่จะลดหรือกำจัดความขัดแย้งใน
ทุก ๆ กรณีได้

6. ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม โดยทั่วไปแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น
วิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรม และการดำรงอยู่ของความชอบธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการ
ตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้งก็จะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจซึ่งโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อ
สาธารณชนซึ่งให้สาธารณชนมีส่วนร่วม โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความเข้าใจ
ถึงเหตุผล ที่นำไปสู่ การตัดสินใจนั้น ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา
มีประสิทธิภาพและยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนในสังคม
แต่ยังคงมีคำถามที่เกิดขึ้นคือกลไกหรือเครื่องมือหรือมาตรการในการสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม
ของประชาชนเกิดขึ้นอย่างเหมาะสมเพียงพอแล้วหรือยัง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือรองรับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักที่กล่าวมาจะเกิดขึ้นกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
ในระดับเล็กที่สุด อย่างเช่นองค์การบริหารส่วนตำบลได้จะต้องมีสิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การ
รองรับในทางกฎหมายในการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยได้สร้างกฎหมาย
หลายเรื่อง เพื่อรองรับและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำงานขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 76 โดยให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและ
การเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย

2. การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการที่การเลือกตั้ง
จะส่งเสริมให้ประชาชนในท้องที่องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมได้นั้น ผู้ที่จะเข้ามาเป็น
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเป็นผู้พร้อมที่จะเสียสละให้แก่ท้องถิ่น โดยเข้าใจปัญหาและ
ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและในส่วนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็ต้องได้รับ
ความอิสระและความเสมอภาคในการเลือกผู้แทนของตน ได้รับหลักประกันที่จะคุ้มครองตนเอง
ให้ปราศจากการกดขี่ จ้างวานและอิทธิพลใด ๆ อีกทั้งประชาชนสามารถเลือกผู้แทนของตนได้โดยตรง
ภายในตรงกำหนดเวลาที่แน่นอน

3. การมีส่วนร่วมในการเสนอร่างข้อบังคับตำบล เนื่องจากข้อบังคับตำบลเป็นกฎหมาย
ที่ออกมาใช้บังคับราษฎรในตำบล เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตาม

ภารกิจหน้าที่ ประชาชนหรือราษฎรในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

4. การมีส่วนร่วมในการถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบล ในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ประชาชนไม่ได้มีเพียงแค่สิทธิการเลือกตั้งผู้ที่จะมาเป็นผู้แทนของตนเท่านั้น ประชาชนยังต้องดูแลตรวจสอบสมาชิกสภาและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอำนาจที่สำคัญในการตรวจสอบดังกล่าวคือ อำนาจร่วมกันของประชาชนในการถอดถอนสมาชิก สภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

5. การมีส่วนร่วมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้วางหลักทั่วไปว่า ประชาชนสามารถรับรู้ รับทราบ เข้าตรวจสอบเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารในรูปแบบอื่น ๆ ของทางราชการได้เสมอ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในหลักการดังกล่าวได้ใช้ครอบคลุมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลอันถือเป็นส่วนหนึ่งของทางราชการส่วนท้องถิ่นด้วย ดังนั้นประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลย่อมสามารถตรวจสอบ รับทราบข้อมูลข่าวสารเสมอตามหลักกฎหมาย

6. การมีส่วนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภายใต้รูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล จะมีผลเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ดังนั้นการวางแผนและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้สมเจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ดังนั้นการวางแผนและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้สมเจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชนได้ ประชาชนจึงต้องมีส่วนร่วมด้วย หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำองค์กรภาคเอกชนหรือองค์กรประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา ตลอดจนการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและติดตามประเมินผล

7. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน พ.ศ. 2541 (และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2543) ได้มีข้อที่สนับสนุนการดำเนินการเศรษฐกิจในชุมชนภายใต้เขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้ประชาชนสามารถรวมกลุ่มทางอาชีพและเสนอโครงการเพื่อขอขยืมเงินทุนโดยผ่านคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณา

8. การใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลปกครอง ประชาชนในท้องถิ่นสามารถปกป้องสิทธิของตนเองโดยใช้อำนาจศาลปกครองในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลว่าเป็นไป โดยชอบหรือไม่ ดังนั้นเมื่อประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ได้รับความสะดวกรวดเร็วดังที่ควรจะเป็นประชาชนย่อมฟ้ององค์การบริหาร

ส่วนตำบลต่อศาลปกครองได้ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ 2540 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง 2542

9. การใช้สิทธิร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลทำความเดือดร้อนแก่ประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นมาตรการหนึ่งในการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ซึ่งรวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลต้องเคารพสิทธิของประชาชน มาตรการดังกล่าวจึงเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นโดยการเรียกร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาแล้วเห็นว่าแม้ปรากฏว่าการกระทำในเรื่องใดของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นได้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือมติคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือความไม่เสมอภาคในกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือลำเอียง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอแนะต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับหรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าวต่อไป ในกรณีที่เกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีให้ส่งรายงานดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

10. การใช้สิทธิฟ้องร้ององค์การบริหารส่วนตำบลให้รับผิดชอบในทางแพ่งและอาญา ในฐานะที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีสภาพเป็นนิติบุคคล จึงมีสภาพความรับผิดชอบทั้งในทางแพ่งและทางอาญา ได้เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานเจ้าหน้าที่จึงต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนเสมอและเมื่อมีความเสียหายหรือการกระทำความผิดเกิดขึ้น ประชาชนย่อมเรียกร้องและปกป้องสิทธิของตนได้โดยการฟ้องร้องต่อศาล

11. การใช้สิทธิร้องต่อกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเมื่อมีการละเมิดสิทธิโดยองค์การบริหารส่วนตำบล สิทธิมนุษยชนได้รับการรับรองตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย หากองค์การบริหารส่วนตำบลกระทำการใด ๆ อันเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นย่อมร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้

12. การเข้าร่วมในการซื้อและการจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ในหลักการกระจายอำนาจ การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปโดยโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ดังนั้น ในการซื้อและการจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนในท้องถิ่นจึงควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล

พ.ศ. 2543 กำหนดให้การดำเนินการซื้อหรือการจ้างแต่ละครั้งให้ผู้บริหารมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้ แล้วแต่กรณีประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอย่างน้อยสองคน โดยให้แต่งตั้งจากคณะผู้บริหาร พนักงานส่วนตำบล ข้าราชการหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ถ้าประธานกรรมการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะผู้บริหารแต่งตั้งกรรมการคนใดคนหนึ่งดังกล่าวข้างต้นทำหน้าที่ประธานแทน สำหรับการซื้อการจ้างโดยวิธีสอบราคา ประกวดราคาและวิธีพิเศษให้ผู้บริหารแต่งตั้งผู้แทนชุมชนหรือประชาคม ที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับงานที่จะซื้อหรือจ้างครั้งนั้นและมีได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามข้อเสนอของชุมชนหรือประชาคม ในเขตพื้นที่ดำเนินการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วยอย่างน้อยคณะละสองคน

13. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในการซื้อและการจ้าง ประชาชนย่อมต้องได้รับสิทธิในการตรวจสอบกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานที่กำหนดไว้ในแผน และงานสำหรับประมาณการด้านรายรับและรายจ่ายแสดงในรูปตัวเลขจำนวนเงิน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 กำหนดให้การโอนเงินงบประมาณรายจ่าย หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงประมาณการรายรับและงบประมาณรายจ่าย เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจแล้วให้ประกาศโดยเปิดเผยเพื่อให้ประชาชนทราบแล้วแจ้งการประกาศให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อทราบภายในสิบห้าวัน สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้แจ้งแก่นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดส่งสำเนางบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมที่ได้รับอนุมัติให้ประกาศใช้แล้วไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ส่งนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เพื่อทราบภายในระยะเวลาไม่เกิดสิบห้าวัน นับแต่วันสิ้นสุด การประกาศโดยเปิดเผยเพื่อให้ประชาชนทราบ ณ สำนักงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเมื่อสิ้นปีงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศรายงานการรับจ่ายเงินประจำปี งบประมาณที่สิ้นสุดนั้นทั้งงบประมาณรายจ่ายและเงินนอกงบประมาณไว้โดยเปิดเผย ณ สำนักงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนทราบภายในกำหนดสามสิบวัน ตามแบบที่กรมการปกครองกำหนด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

* ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกับงานศึกษานี้ เพื่อให้มีการสนับสนุนและเปรียบเทียบกับงานศึกษานี้ ดังนี้

สุทิน บุญญาริการ, ดวงพร บุญครบ และ รักกิจ ศรีสรินทร์ (2539, หน้า 40) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน” พบว่าการได้รับความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดและสาระสำคัญของโครงการ

พัฒนามีบทบาทสำคัญต่อทัศนคติของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการนั้น ๆ และทัศนคติที่มีต่อความจริงใจของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการและท่าทีของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและข้าราชการกระทรวงมหาดไทยที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและผลกระทบจากโครงการที่มีส่วนสำคัญเชิงบวกในการสร้างสรรค์บรรยากาศของการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชน ที่มีต่อโครงการหรือเชิงลบในการสร้างความไม่เข้าใจของประชาชนต่อโครงการและบรรยากาศที่ตึงเครียดในการเจรจาต่อรองที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของโครงการและค่าชดเชยหรือประโยชน์ที่ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจะได้รับ

ชูเกียรติ เปี่ยมศรี (2542, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย” พบว่า อายุ การศึกษา รายได้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนย่อย และการได้รับข่าวสารข้อมูลเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย

ชนิษฐา ศรีนนท์ (2544, หน้า 76) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครนนทบุรี” พบว่า

1. กรรมการชุมชนย่อยมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลอยู่ในระดับปานกลาง
2. อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาเทศบาล ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาล

ลัดดา กิระ (2546, หน้า 57) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองชลบุรี” ศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นมีระดับปานกลาง และยังพบว่า

1. เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น
2. อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น
3. การศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น
4. อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น
5. ระยะเวลาที่อาศัยในเขตเทศบาลไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น
6. การเป็นสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

ก้อง อารณ วัชร (2546, หน้า 54) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลวังตะเคียน อำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา” ศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังตะเคียน อำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงาน

พัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังตะเคียน อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ การที่ประชาชนติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร และวิธีการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ประชาชนสามารถทราบวิธีการและขั้นตอน ระเบียบการบริหารงานเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างถูกต้องและชัดเจน จึงทำให้การดำเนินงานร่วมกันดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลและการมีตำแหน่งในชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องและเป็นตัวกำหนดบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมงานพัฒนาท้องถิ่นด้วย

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม พบว่าความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานท้องถิ่นและความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมที่ทำ หรือมีผลกระทบต่อประชาชนเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนให้ความต้องการที่เข้ามาส่วนร่วมในการร่วมดำเนินโครงการและติดตามประเมินผลและมีปัจจัยทางสังคมบางประการมีผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น เพศ อายุ รายได้ อาชีพ การศึกษา การมีตำแหน่งในชุมชน ซึ่งผู้ศึกษาคงต้องศึกษาเป็นกรณี ๆ ไปเพราะปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นอาจมีผลในสถานการณ์ที่แตกต่างกันก็เป็นได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มประชากรที่นำมาใช้ศึกษาเป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 ในเขตตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี จำนวน 2,965 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา โดยใช้แบบสอบถามแบบมีผู้สัมภาษณ์เป็นผู้กรอกแบบสอบถามให้ผู้รับการสัมภาษณ์ มาจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 ในเขตตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี โดยการสุ่มหาแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) มาจำนวน 120 คน วิธีสุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มอย่างมีระบบ (systematic sampling) คำนวณหาช่วงที่จะใช้ในการสุ่มตัวอย่าง (sampling interval) จากอัตราส่วนระหว่างจำนวนหน่วยทั้งหมดของประชากร (ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) และขนาดตัวอย่างที่ใช้ ดังนี้

สูตร
$$I = \frac{N}{n}$$

เมื่อ I คือ ช่วงที่ใช้ในการสุ่มตัวอย่าง
 N คือ จำนวนประชากรทั้งหมด
 n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

แทนค่า
$$I = \frac{2965}{120} = 24.71$$

$$I = 25$$

การสุ่มหาเลขตั้งต้นโดยวิธีจับฉลากระหว่าง 1 ถึง 25 ได้เลข 1 ดังนั้นจะเก็บข้อมูลจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 ในเขตตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี เริ่มตั้งแต่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งลำดับที่ 1, 25, 50,

75.....ไปจนครบกลุ่มตัวอย่าง ถ้าหากไม่พบกลุ่มตัวอย่างตามลำดับบัญชีรายชื่อก็เก็บข้อมูลจาก
 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในลำดับถัดไป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาจากการสำรวจ (survey research) เพื่อเก็บข้อมูลโดยใช้
 แบบสอบถาม ด้วยวิธีให้พนักงานผู้สัมภาษณ์เป็นผู้กรอกแบบสอบถามให้ผู้รับการสัมภาษณ์ด้วยการ
 แบ่งสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้รับการสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถาม 7 คำถาม ได้แก่ เพศ อายุ
 ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิสำเนาและการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แบ่งเป็น
 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านการรับรู้และกิจกรรมร่วมกับ อบต. ได้สอบถามเกี่ยวกับการเคยรับรู้รับฟัง
 ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารงาน อบต. มากน้อยเพียงใด, ผู้ตอบแบบสอบถามเคยเข้ารับการอบรม
 ที่ อบต. จัดขึ้นหรือไม่และเคยมาติดต่อราชการหรือใช้บริการต่าง ๆ ของ อบต. หรือไม่ เพียงใด

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมวางแผนการบริหารงานพัฒนาของ อบต. ศึกษาเพื่อต้องการ
 ทราบว่า ในรอบ 6 เดือน ที่ผ่านมาผู้ตอบแบบสอบถามเคยได้เข้าร่วมประชุมประชาคมประจำเดือน
 มากน้อยเพียงใด, ในการเข้าประชุมประชาคมแต่ละครั้งผู้ตอบแบบสอบถามเคยนำเสนอปัญหาและ
 แนวทางแก้ไขมากน้อยเพียงใด, แต่ละครั้งปัญหาที่นำเสนอ อบต. ได้นำไปจัดทำเป็นแผนพัฒนา
 มากน้อยเพียงใด, ในการประชุมแต่ละครั้ง อบต. ได้นำแนวทางแก้ไขที่ผู้ตอบแบบสอบถามนำเสนอมาใช้
 แก้ไขปัญหามากน้อยเพียงใดและผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าการประชุมประชาคมทุกครั้งมีประโยชน์
 ต่อการวางแผนพัฒนาของ อบต. มากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมดำเนินงานแผนพัฒนาของ อบต. ต้องการทราบว่าในรอบ
 6 เดือนที่ผ่านมาผู้ตอบแบบสอบถามเคยช่วยประชาสัมพันธ์โครงการตามแผนพัฒนาของ อบต. มากน้อย
 เพียงใด, ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนช่วยให้โครงการหรือกิจกรรมเป็นไปตามแผนพัฒนาของ อบต.
 มากน้อยเพียงใด, ได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้แทนประชาคมหมู่บ้านเพื่อร่วมเป็นกรรมการในการ
 จัดซื้อจัดจ้างเพียงใด, เคยเป็นตัวแทนประชาคมหมู่บ้านเพื่อร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้าง
 เพียงใดและมีส่วนร่วมในการทำให้การจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. มีความยุติธรรมและโปร่งใสเพียงใด

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาของ อบต. ต้องการทราบว่า
 ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าโครงการตามแผนพัฒนาของ อบต. เสร็จตามระยะเวลาที่ได้กำหนดหรือตาม
 ความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด, คิดว่าโครงการตามแผนพัฒนาของ อบต. มีประโยชน์และความคุ้มค่า
 กับงบประมาณของทางราชการมากน้อยเพียงใด, เคยตรวจสอบหรือให้ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ

ตรวจการจ้างมาน้อยเพียงใด, ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างหรือไม่เพียงใด และทราบขั้นตอนของการร้องเรียนหน่วยงานของรัฐต่อการพบเห็นการกระทำผิดของผู้บริหาร อบต. มากน้อยเพียงใด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม โดยการจัดตั้งทีมงานไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและก่อนที่ทีมงานออกไปสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และชักชวนแนวทางในการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามให้ทีมงานเข้าใจเป็นอย่างดี

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การศึกษานี้ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงระหว่างวันที่ 6 เมษายน 2549 ถึงวันที่ 15 เมษายน 2549 รวมระยะเวลา 10 วัน

การประมวลผลข้อมูล

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามหลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว จำนวน 120 ชุด
- 2. บันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูลและเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ
- 3. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
- 4. ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เพศ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าร้อยละของเพศชายและเพศหญิง

อายุ วิเคราะห์ด้วยการแบ่งช่วงอายุออกเป็น 4 ช่วง คือช่วงอายุระหว่าง 18 ปี ถึง 40 ปี, ช่วงอายุระหว่าง 41 ปี ถึง 60 ปี, ช่วงอายุระหว่าง 61 ปี ถึง 80 ปีและอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป แล้วคำนวณหาค่าร้อยละในแต่ละช่วงอายุ

ระดับการศึกษา วิเคราะห์ด้วยการแบ่งระดับการศึกษาเป็น 6 ระดับ คือ ประถมศึกษา, มัธยมศึกษา, อนุปริญญา/ปวส., ปริญญาตรี, สูงกว่าปริญญาตรีและอื่น ๆ แล้วคำนวณหาค่าร้อยละของแต่ละประเภท

อาชีพ วิเคราะห์ด้วยการแบ่งอาชีพออกเป็น 5 ประเภท คือ ค้าขาย/ธุรกิจเอกชน, เกษตรกร, ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ, รับจ้างและอื่น ๆ แล้วคำนวณหาค่าร้อยละของแต่ละประเภท

รายได้/เดือน วิเคราะห์ด้วยการแบ่งตามรายได้ของแต่ละบุคคลคือ ผู้มีรายได้น้อยกว่า 4,000 บาท/เดือน, ตั้งแต่ 4,000-8,000 บาท/เดือน, ตั้งแต่ 8,001-12,000 บาท/เดือน, ตั้งแต่ 12,001-16,000 บาท และผู้มีรายได้มากกว่า 16,000 บาทขึ้นไปเป็นการคำนวณเปรียบเทียบว่า ผู้มีรายได้แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในงานส่วนร่วมแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

ภูมิลำเนา วิเคราะห์ระหว่างผู้ที่อยู่ในภูมิลำเนามานานแล้วกับผู้ที่ยังจะอยู่อาศัยว่ามีผลต่อการมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด โดยแยกเป็นผู้ที่อยู่น้อยกว่า 5 ปี กับผู้ที่อยู่อาศัยมากกว่า 5 ปีขึ้นไป

การดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน วิเคราะห์ระหว่างผู้ที่ผู้นำชุมชนกับประชาชนธรรมดาจะมีความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของ อบต. แตกต่างกันเพียงใด

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล วิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นคำถามและคำตอบโดยให้สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมใน 6 เดือนที่ผ่านมา ภายในเขตตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี และได้กำหนดระดับของการมีส่วนร่วมออกมาเป็นคะแนนตามลำดับมากไปหาน้อยได้แบ่งระดับการวัดเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก เทียบเป็นคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน ระดับปานกลาง เทียบเป็นคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน ระดับน้อย เทียบเป็นคะแนนมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน ดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านการรับรู้และกิจกรรมร่วมกับ อบต. ประเมินผลด้วยคำถาม 3 คำถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาของ อบต. ประเมินผลด้วยคำถาม 5 คำถาม

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมดำเนินการแผนพัฒนาของ อบต. ประเมินผลด้วยคำถาม

5 คำถาม

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาของ อบต. ประเมินผลด้วยคำถาม 5 คำถาม

รวมแบบสอบถามที่นำมาแปรเป็นระดับคะแนนทั้งหมด แล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ในแต่ละข้อคำถามและแต่ละด้านเมื่อคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของแต่ละด้านของการมีส่วนร่วมได้แล้ว นำผลรวมของแต่ละด้านมาเพื่อวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ซึ่งมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนดังนี้

สูตร $i = \frac{R}{C}$

เมื่อ R คือ ค่าพิสัย = (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด)
 C คือ จำนวนชั้นที่ต้องการ
 i คือ ค่าอันตรภาคชั้น

แทนค่า $i = \frac{3.00-1.00}{3} = 0.6666$

ในการคำนวณได้ค่าอันตรภาคชั้นเท่ากับ 0.67 คะแนน ฉะนั้นการจัดค่าช่วงคะแนนเริ่มจากค่าคะแนน 1.00, 1.01, 1.02จนถึง 3.00 เปรียบเทียบกับระดับการมีส่วนร่วมได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการจัดช่วงคะแนน

ลำดับ	คะแนน	เทียบระดับการมีส่วนร่วม
1	1.00 - 1.66	น้อย
2	1.67 - 2.33	ปานกลาง
3	2.34 - 3.00	มาก

สรุป การเปรียบเทียบช่วงคะแนน ดังนี้
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.66 ถือว่าอยู่ในระดับน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.67-2.33 ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34-3.00 ถือว่าอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 3 ทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี โดยใช้ Chi-square ณ สถิติที่ระดับ .05 หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่ตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. เพศ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
2. อายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
3. ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
4. อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี

5. รายได้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี

6. ภูมิปัญญา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี

7. การดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี ตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี” โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 จากจำนวน 5 หมู่บ้านในเขตตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรีจำนวนทั้งสิ้น 120 คน ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ด้านการรับรู้และกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล
- ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมวางแผนการบริหารงานพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
- ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมดำเนินงานแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
- ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียดข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1. ชาย	61	50.83
2. หญิง	59	49.17
รวม	120	100.00

จากตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 50.83 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 49.17

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียดข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. อายุ		
1. 18 – 40 ปี	71	59.17
2. 41 – 60 ปี	37	30.83
3. 61 – 80 ปี	12	10.00
4. 80 ปีขึ้นไป	-	0
รวม	120	100.00

จากตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุระหว่าง 18 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.17 อายุระหว่าง 41 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.83 อายุระหว่าง 61 – 80 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.00 ส่วนอายุ 80 ปีขึ้นไปไม่มีในกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียดข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
1. ประถมศึกษา	49	40.83
2. มัธยมศึกษา	39	32.50
3. อนุปริญญา/ปวส.	14	11.67
4.ปริญญาตรี	15	12.50
5. สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.83
6. อื่น ๆ	2	1.67
รวม	120	100.00

จากตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 40.83 ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.50 ระดับอนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 11.67 และระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 12.50 สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 0.83 และไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.67

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของข้อมูลด้านอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียดข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. อาชีพ		
1. ค้าขาย/ธุรกิจเอกชน	29	24.17
2. เกษตรกร	33	27.50
3. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3	2.50
4. รับจ้าง	46	38.33
5. อื่น ๆ	9	7.50
รวม	120	100.00

จากตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 38.33 รองลงมาคือมีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 27.50 อาชีพค้าขายและธุรกิจเอกชน คิดเป็นร้อยละ 24.17 มีอาชีพเป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 2.50 และอาชีพอื่น ๆ คิดเป็น ร้อยละ 7.50

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของข้อมูลรายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียดข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. รายได้/เดือน		
1. น้อยกว่า 4,000 บาท	40	33.33
2. 4,001 - 8,000 บาท	53	44.17
3. 8,001 - 12,000 บาท	16	13.33
4. 12,001 - 16,000 บาท	6	5.00
5. มากกว่า 16,000 บาทขึ้นไป	5	4.17
รวม	120	100.00

จากตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม รายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่า 4,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีรายได้ 4,001– 8,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 44.17 มีรายได้ 8,001 – 12,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 13.33 มีรายได้ 12,000 – 16,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และที่มีรายได้มากกว่า 16,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 4.17

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของข้อมูลภูมิฐานะของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียดข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
6. มีภูมิฐานะอยู่ในตำบลนี้มานานเพียงใด		
1. น้อยกว่า 5 ปี	14	11.67
2. 5 ปีขึ้นไป	106	88.33
รวม	120	100.00

จากตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ภูมิฐานะของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีภูมิฐานะอยู่ในตำบลหนองเสือข้างนี้เกิน 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 88.33 และมีภูมิฐานะอยู่น้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.67

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของข้อมูลภาวะความเป็นผู้นำในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียดข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
7. ท่านเป็นผู้นำชุมชนในหมู่บ้านนี้หรือไม่		
1. เป็น	22	18.33
2. ไม่เป็น	98	81.67
รวม	120	100.00

จากตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างนี้เป็นผู้นำชุมชนและไม่เป็นผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 18.33 และร้อยละ 81.67 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านการรับรู้และกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 9 จำนวนของผู้มีการรับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การรับรู้และกิจกรรมร่วมกับ อบต.	ร้อยละของการมีส่วนร่วม				$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม			
1. การรับรู้ รับทราบข้อมูล ข่าวสาร							
1.1 รับฟังข่าวสารจากเสียง ตามสาย	26 (21.67)	78 (65.00)	16 (13.33)	120 (100.00)	2.08	.59	ปานกลาง
1.2 อ่านจากบอร์ด ประชาสัมพันธ์	7 (5.83)	59 (49.17)	54 (45.00)	120 (100.00)	1.61	.60	น้อย
1.3 รับฟังข่าวสารจากการ ประชุมประชาคม	24 (20.00)	49 (40.83)	47 (39.17)	120 (100.00)	1.81	.75	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 การศึกษาพบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง กลุ่มตัวอย่างได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากการรับฟังผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้านเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.08$) โดยร้อยละ 65.00 รับทราบข้อมูลข่าวสารจากการรับฟังผ่านเสียงตามสายในระดับปานกลาง ร้อยละ 21.67 ในระดับมาก และร้อยละ 13.33 ในระดับน้อย ส่วนการได้รับข้อมูลจากการอ่านบอร์ดประชาสัมพันธ์ เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.61$) โดยร้อยละ 49.17 ได้รับข้อมูลจากการอ่านบอร์ดประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45 ในระดับน้อย และร้อยละ 5.83 อยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าได้รับฟังข่าวสารจากการประชุมประชาคมหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.81$) โดยร้อยละ 40.83 รับฟังข่าวสารจากการประชุมประชาคมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 39.17 ในระดับน้อย และร้อยละ 20 ในระดับมาก

ตารางที่ 10 จำนวนของผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

การรับรู้และกิจกรรมร่วมกับ อบต.	ร้อยละของการมีส่วนร่วม				$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม			
2. การเคยเข้ารับการอบรมในหมู่บ้าน							
2.1 การอบรมแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน	11 (9.17)	50 (41.67)	59 (49.16)	120 (100.00)	1.60	.65	น้อย
2.2 การอบรมอาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	4 (3.33)	29 (24.17)	87 (72.50)	120 (100.00)	1.31	.53	น้อย
2.3 การอบรมสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	30 (25.00)	37 (30.83)	53 (44.17)	120 (100.00)	1.81	.81	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมฝึกอบรมการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.60$) โดยร้อยละ 49.16 เคยเข้ารับการอบรมอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 41.67 เคยเข้าอบรมในระดับปานกลาง และร้อยละ 9.17 เคยเข้าอบรมในระดับที่มาก ส่วนการเคยเข้าร่วมอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.31$) เข้าอบรม โดยร้อยละ 72.50 เคยเข้ารับการอบรมในระดับน้อย, ร้อยละ 24.17 เคยเข้าอบรมในระดับปานกลาง และมีเพียงร้อยละ 3.33 เคยเข้าอบรมในอยู่ระดับมาก และกลุ่มตัวอย่างยังได้เคยเข้าร่วมการอบรมสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.81$) โดยร้อยละ 25 เคยเข้ารับการอบรมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 30.83 เคยเข้ารับการอบรมอยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 44.17 เคยเข้าอบรมอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 11 จำนวนของผู้ที่สนใจและติดตามข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การรับรู้และกิจกรรมร่วมกับ อปต.	ร้อยละของการมีส่วนร่วม				$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม			
3. ความสนใจและติดตาม ข่าวสาร							
3.1 ติดตามจากสื่อ โทรทัศน์/วิทยุ	12 (10.00)	79 (65.83)	29 (24.17)	120 (100.00)	1.86	.57	ปานกลาง
3.2 ติดตามจาก หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	7 (5.83)	48 (40.00)	65 (54.17)	120 (100.00)	1.52	.61	น้อย
3.3 ติดตามจากอินเทอร์เน็ต	1 (0.83)	11 (9.17)	108 (90.00)	120 (100.00)	1.11	.34	น้อย

จากตารางที่ 11 การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างติดตามข่าวสารการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลผ่านทางสื่อโทรทัศน์และวิทยุ เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.86$) โดยร้อยละ 65.83 ติดตามผ่านสื่อนี้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 10 ติดตามผ่านสื่อนี้ในระดับมาก และร้อยละ 24.17 ติดตามผ่านสื่อนี้ในระดับน้อย ติดตามผ่านทางสื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสาร เฉลี่ยอยู่ในระดับที่น้อย ($\bar{X} = 1.52$) โดยมีร้อยละ 54.17 ของผู้ตอบแบบสอบถามติดตามผ่านสื่อนี้ในระดับน้อย ร้อยละ 40.00 ติดตามผ่านสื่อนี้อยู่ในระดับปานกลาง และเพียงร้อยละ 7 ติดตามผ่านสื่อนี้ในระดับมาก การติดตามจากสื่ออินเทอร์เน็ต เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.11$) โดยมีกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 90 ติดตามจากสื่อด้านนี้อยู่ในระดับน้อย มีเพียงร้อยละ 9.17 และร้อยละ .83 ติดตามจากสื่อด้านนี้ในระดับปานกลางและระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 12 จำนวนของผู้มาติดต่อราชการหรือใช้บริการต่าง ๆ กับองค์การบริหารส่วนตำบล
ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การรับรู้และกิจกรรมร่วมกับ อบต.	ร้อยละของการมีส่วนร่วม				$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม			
4. การมาติดต่อราชการหรือ ใช้บริการ							
4.1 มาขอคำปรึกษาเวลามี ปัญหาอุปสรรค	19 (15.83)	33 (27.50)	68 (56.67)	120 (100.00)	1.59	.75	น้อย
4.2 ใช้บริการศูนย์บริการ ร่วม (one stop service)	3 (2.50)	18 (15.00)	99 (82.50)	120 (100.00)	1.20	.46	น้อย

จากตารางที่ 12 การศึกษาพบว่า การมาขอคำปรึกษาเวลามีปัญหาอุปสรรคของกลุ่มตัวอย่าง
เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.59$) โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.67 มาขอคำปรึกษาในระดับน้อย
ร้อยละ 27.50 ในระดับปานกลาง และร้อยละ 15.83 ในระดับมาก การใช้บริการศูนย์บริการร่วม
(one stop service) ของกลุ่มตัวอย่าง เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.20$) โดยร้อยละ 82.50 เคยมาใช้
บริการอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 15.00 ในระดับปานกลาง และเพียงร้อยละ 2.50 ของกลุ่มตัวอย่างเคยมา
ใช้บริการอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 13 จำนวนของผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การรับรู้และกิจกรรมร่วมกับ อปต.	ร้อยละของการมีส่วนร่วม				$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม			
5. ความรู้และเข้าใจต่อการบริหารงาน							
5.1 ระเบียบการบริหารงาน	8 (6.67)	86 (71.66)	26 (21.67)	120 (100.00)	1.85	0.51	ปานกลาง
5.2 ขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง	4 (3.33)	54 (45.00)	62 (51.67)	120 (100.00)	1.52	0.57	น้อย

จากตารางที่ 13 การศึกษาพบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกลุ่มตัวอย่างรู้และเข้าใจระเบียบการบริหารงาน เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.85$) โดยร้อยละ 71.66 ของกลุ่มตัวอย่างมีความรู้และเข้าใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 21.67 รู้และเข้าใจในระดับน้อย ร้อยละ 6.67 อยู่ในระดับมาก ส่วนขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างกลุ่มตัวอย่างรู้และเข้าใจเฉลี่ยในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.52$) โดยร้อยละ 51.67 รู้และเข้าใจในระดับน้อย ร้อยละ 45 รู้และเข้าใจในอยู่ระดับปานกลางและร้อยละ 3.33 รู้และเข้าใจในระดับมาก

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมวางแผนการบริหารงานพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 14 จำนวนของผู้มีส่วนร่วมวางแผนการบริหารงานพัฒนาของผู้ตอบแบบสอบถาม

การร่วมวางแผนการบริหารงาน	ร้อยละของการมีส่วนร่วม				$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม			
1. การเข้าร่วมประชุม ประชาคมในรอบ 6 เดือนที่ ผ่านมา	24 (20.00)	38 (31.67)	58 (48.33)	120 (100.00)	1.72	.78	ปานกลาง
2. การประชุมประชาคมทุก ครั้งมีประโยชน์ต่อการจัดทำ แผนพัฒนา	59 (49.17)	54 (45.00)	7 (5.83)	120 (100.00)	2.43	.60	มาก
3. การนำเสนอปัญหาและ แนวทางแก้ไขเข้าที่ประชุม ประชาคม	2 (1.67)	63 (52.50)	55 (45.83)	120 (100.00)	1.56	.53	น้อย
4. ปัญหาที่นำเสนอได้ถูก นำไปจัดทำแผนพัฒนา	13 (10.84)	55 (45.83)	52 (43.33)	120 (100.00)	1.67	.66	ปานกลาง
5. แนวทางแก้ไขที่นำเสนอ ถูกนำมาใช้แก้ไขปัญหา	20 (16.67)	63 (52.50)	37 (30.83)	120 (100.00)	1.86	.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 14 การศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง จากการศึกษาการเข้าร่วมประชุมประชาคมประจำเดือนในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.72$) โดยร้อยละ 20.00 เข้าร่วมประชุมในระดับมาก ร้อยละ 31.67 เข้าร่วมประชุมในระดับปานกลาง และร้อยละ 48.33 เข้าร่วมประชุมในระดับน้อย กลุ่มตัวอย่างเห็นประโยชน์ของการทำประชาคมต่อการจัดทำแผนพัฒนาเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.43$) โดยร้อยละ 49.17 เห็นว่ามีประโยชน์ในระดับมาก ร้อยละ 45 เห็นว่ามีประโยชน์ในระดับปานกลาง และร้อยละ 5.83 เห็นว่ามีประโยชน์ในระดับน้อย การนำเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเข้าที่ประชุมประชาคม เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.56$) โดยร้อยละ 52.50 มีการนำเสนอในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.83 มีการนำเสนอในระดับน้อย และร้อยละ 1.67 มีการนำเสนอในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างคิดว่า ปัญหาที่นำเสนอในที่ประชุมประชาคมถูกนำไปจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.67$) โดยร้อยละ 10.84 มีความเห็นในระดับมาก ร้อยละ 45.83 มีความเห็น ในระดับปานกลาง และร้อยละ 43.33 มีความเห็นในระดับน้อย

ส่วนแนวทางแก้ไขที่ที่ประชุมนำเสนอได้ถูกนำมาใช้แก้ไขปัญหาเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.86$) โดยร้อยละ 16.67 เห็นว่าอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 52.50 เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง และ ร้อยละ 30.83 เห็นว่าอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 15 จำนวนของผู้มีส่วนร่วมดำเนินงานแผนพัฒนาของผู้ตอบแบบสอบถาม

การร่วมวางแผนการบริหารงาน	ร้อยละของการมีส่วนร่วม				$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม			
1. การช่วยประชาสัมพันธ์โครงการตามแผนพัฒนา	10 (8.33)	56 (46.67)	54 (45.00)	120 (100.00)	1.63	.63	น้อย
2. การช่วยให้โครงการหรือกิจกรรมเป็นไปตามแผนพัฒนา	15 (12.50)	67 (55.83)	38 (31.67)	120 (100.00)	1.81	.64	ปานกลาง
3. การเสนอข้อผู้ที่เห็นว่าเหมาะสมไปเป็นคณะกรรมการตรวจ การจ้าง	9 (7.50)	29 (24.17)	82 (68.33)	120 (100.00)	1.39	.63	น้อย
4. การเคยร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจ การจ้าง	5 (4.17)	31 (25.83)	84 (70.00)	120 (100.00)	1.34	.56	น้อย
5. การมีส่วนร่วมทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีความยุติธรรมและโปร่งใส	7 (5.83)	29 (24.17)	84 (70.00)	120 (100.00)	1.36	.59	น้อย

จากตารางที่ 15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการประชาสัมพันธ์โครงการเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.63$) โดยร้อยละ 8.33 มีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์ในระดับมาก ร้อยละ 46.67 มีส่วนช่วยในระดับปานกลาง และร้อยละ 45 มีส่วนช่วยในระดับน้อย ด้านการช่วยให้โครงการหรือกิจกรรมเป็นไปตามแผนพัฒนาเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.81$) โดยร้อยละ 12.50 มีส่วนช่วยอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 55.83 มีส่วนช่วยในระดับปานกลาง และร้อยละ 31.67 มีส่วนช่วยในระดับน้อย การเสนอข้อผู้ที่เห็นว่าเหมาะสมไปเป็นคณะกรรมการตรวจการจ้าง เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.39$) โดยร้อยละ 68.33 เคยเสนอในระดับน้อย ร้อยละ 24.17 เคยเสนอในระดับปานกลาง และร้อยละ 7.50 เคยเสนอในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างได้เคยร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจการจ้างโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลเฉลี่ยอยู่ในระดับ

น้อย ($\bar{X} = 1.34$) โดยร้อยละ 70 มีความเห็นอยู่ในระดับน้อย, ร้อยละ 25.83 มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 4.17 มีความเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีความยุติธรรมและโปร่งใส อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.36$) โดยร้อยละ 70 เคยมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 24.17 เคยมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 5.83 เคยมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 16 จำนวนของผู้มีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาของผู้ตอบแบบสอบถาม

การร่วมติดตามและประเมินผล	ร้อยละของการมีส่วนร่วม				$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม			
1. โครงการตามแผนพัฒนาเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด	15 (12.50)	82 (68.33)	23 (19.17)	120 (100.00)	1.93	.56	ปานกลาง
2. แผนพัฒนามีประโยชน์และความคุ้มค่ากับงบประมาณของราชการ	13 (10.83)	72 (60.00)	35 (29.17)	120 (100.00)	1.82	.61	ปานกลาง
3. การตรวจสอบหรือให้ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการตรวจการจ้าง	5 (4.17)	46 (38.33)	69 (57.50)	120 (100.00)	1.47	.58	น้อย
4. ความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างของโครงการ	31 (25.83)	65 (54.17)	24 (20.00)	120 (100.00)	2.06	.68	ปานกลาง
5. การทราบขั้นตอนการร้องเรียนเมื่อการพบเห็นการกระทำผิด	4 (3.33)	54 (45.00)	62 (51.67)	120 (100.00)	1.52	.57	น้อย

จากตารางที่ 16 ผลการศึกษาพบว่า โครงการตามแผนพัฒนาเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดได้เฉลี่ยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.93$) โดยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68.33 ในระดับปานกลาง ร้อยละ 19.17 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 12.50 อยู่ในระดับมากตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างคิดว่าแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลมีประโยชน์และความคุ้มค่ากับงบประมาณของทางราชการเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.82$) โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10.83 มีความเห็นอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 60 มีความเห็นในระดับปานกลาง และร้อยละ 29.17 มีความเห็นอยู่ในระดับน้อย

ด้านการตรวจสอบหรือให้ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการตรวจการจ้าง เฉลี่ยในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.47$) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 4.17 เคยตรวจสอบหรือให้ข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 38.33 เคยร่วมตรวจสอบหรือให้ข้อเสนอแนะในระดับปานกลาง และร้อยละ 57.50 เคยตรวจสอบหรือให้ข้อเสนอแนะในระดับน้อย ด้านความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล เฉลี่ยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.06$) โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25.83 มีความเห็นว่าอยู่ในระดับมาก, ร้อยละ 54.17 มีความเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 20 อยู่ในระดับน้อย การทราบขั้นตอนการร้องเรียนหน่วยงานของรัฐต่อการพบเห็นการกระทำความผิด เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.52$) โดยร้อยละ 3.33 ของกลุ่มตัวอย่างทราบในระดับมาก, ร้อยละ 45 ทราบในระดับปานกลาง และร้อยละ 51.67 ทราบในระดับน้อย

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 เพศของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

เพศ	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
ชาย	10 (8.33)	22 (18.33)	27 (22.50)	59 (49.17)
หญิง	4 (3.33)	27 (22.50)	30 (25.00)	61 (50.83)
รวม	14 (11.67)	49 (40.83)	57 (47.50)	120 (100.00)

$\chi^2 = 3.207, df = 2, Sig = .201$

จากตารางที่ 17 พบว่าเพศของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า Chi – square ได้ค่า $\chi^2 = 3.207, df = 2, Sig = .201$

สมมติฐานที่ 2 อายุของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

อายุ	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
18 - 40 ปี	7 (5.83)	27 (22.50)	37 (30.83)	71 (59.17)
41 - 60 ปี	3 (2.50)	16 (13.33)	18 (15.00)	37 (30.83)
61 - 80 ปี	4 (3.33)	6 (5.00)	2 (1.67)	12 (10.00)
รวม	14 (11.67)	49 (40.83)	57 (47.50)	120 (100.00)

$\chi^2 = 8.595, df = 4, Sig = .072$

จากตารางที่ 18 พบว่า อายุของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า Chi – square ได้ค่า $\chi^2 = 8.595, df = 4, Sig = .072$

สมมติฐานที่ 3 การศึกษาของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

การศึกษา	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
ประถมศึกษา	6 (5.00)	25 (20.83)	18 (15.00)	49 (40.83)
มัธยมศึกษา	5 (4.17)	11 (9.17)	23 (19.17)	39 (32.50)
อนุปริญญา	1 (0.83)	6 (5.00)	7 (5.83)	14 (11.67)
ปริญญาตรี	1 (0.83)	7 (5.83)	7 (5.83)	15 (12.50)
สูงกว่าปริญญาตรี	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (0.83)	1 (0.83)
อื่น ๆ	1 (0.83)	0 (0.00)	1 (0.83)	2 (1.67)
รวม	14 (11.67)	49 (40.83)	57 (47.50)	120 (100.00)

$\chi^2 = 10.274, df = 10, Sig = .417$

จากตารางที่ 19 พบว่า การศึกษาของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า Chi – square ได้ค่า $\chi^2 = 10.274, df = 10, Sig = .417$

สมมติฐานที่ 4 อาชีพของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

อาชีพ	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
ค้าขาย	1 (.83)	10 (8.33)	18 (15.00)	29 (24.17)
เกษตรกร	4 (3.33)	17 (14.67)	12 (10.00)	33 (27.50)
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0 (0.00)	1 (0.83)	2 (1.67)	3 (2.50)
รับจ้าง	8 (6.67)	17 (14.17)	21 (17.50)	46 (38.33)
อื่นๆ	1 (.83)	4 (3.33)	4 (3.33)	9 (7.50)
รวม	14 (11.67)	49 (40.83)	57 (47.50)	120 (100.00)

$$\chi^2 = 7.217, df = 8, Sig = .513$$

จากตารางที่ 20 พบว่า อาชีพของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า Chi – square ได้ค่า $\chi^2 = 7.217, df = 8, Sig = .513$

สมมติฐานที่ 5 รายได้ของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

รายได้/เดือน	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
น้อยกว่า 4,000 บาท	6 (5.00)	17 (14.17)	17 (14.17)	40 (33.33)
4,001 – 8,000 บาท	4 (3.33)	20 (16.67)	29 (24.17)	53 (44.17)
8,001 – 12,000 บาท	2 (1.67)	9 (7.50)	5 (4.17)	16 (13.33)
12,001 – 16,000 บาท	2 (1.67)	2 (1.67)	2 (1.67)	6 (5.00)
มากกว่า 16,000 บาท	0 (0.00)	1 (0.83)	4 (3.33)	5 (4.17)
รวม	14 (11.67)	49 (40.83)	57 (47.50)	120 (100.00)

$\chi^2 = 8.903, df = 8, Sig = .351$

จากตารางที่ 21 พบว่า รายได้ของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า Chi – square ได้ค่า $\chi^2 = 8.903, df = 8, Sig = .351$

สมมติฐานที่ 6 ภูมิฐานะของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

ตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิฐานะกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

ภูมิฐานะ	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
น้อยกว่า 5 ปี	0 (0.00)	4 (3.33)	10 (8.33)	14 (11.67)
5 ปีขึ้นไป	14 (11.67)	45 (37.50)	47 (39.17)	106 (88.33)
รวม	14 (11.67)	49 (40.83)	57 (47.50)	120 (100.00)

$\chi^2 = 4.343, df = 2, Sig = .114$

จากตารางที่ 22 พบว่า ภูมิฐานะของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า Chi – square ได้ค่า $\chi^2 = 4.343, df = 2, Sig = .114$

สมมติฐานที่ 7 การดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

ตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง

การดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
เป็น	6 (5.00)	14 (11.67)	2 (1.67)	22 (18.33)
ไม่เป็น	8 (6.67)	35 (29.17)	55 (45.83)	98 (81.67)
รวม	14 (11.67)	49 (40.83)	57 (47.50)	120 (100.00)

$\chi^2 = 17.421, df = 2, Sig = .000$

จากตารางที่ 23 พบว่า ภาวะความเป็นผู้นำชุมชนของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า Chi – square ได้ค่า

$\chi^2 = 17.421, df = 2, Sig = .000$

ตารางที่ 24 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ	
	ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 1 เพศของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนา		✓
สมมติฐานที่ 2 อายุของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนา		✓
สมมติฐานที่ 3 การศึกษาของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนา		✓
สมมติฐานที่ 4 อาชีพของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนา		✓
สมมติฐานที่ 5 รายได้ของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนา		✓
สมมติฐานที่ 6 ภูมิฐานะของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนา		✓
สมมติฐานที่ 7 การดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนา	✓	

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี ตำบลหนองเสือช้าง อำเภอนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

กลุ่มประชากรที่นำมาศึกษาเป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 ในเขตตำบลหนองเสือช้าง อำเภอนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี โดยการสุ่มหาแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 120 คน โดยแยกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิฐานะและการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และใช้ Chi – square ในการคำนวณหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามระหว่างเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิฐานะและการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี ตำบลหนองเสือช้าง อำเภอนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี” สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีเพศชายมากกว่าเพศหญิง ด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18-40 ปี ด้านการศึกษาจัดอยู่ในช่วงประถมและมัธยมศึกษาถึงร้อยละ 73.33 ด้านอาชีพกลุ่มตัวอย่างมีหลากหลายอาชีพทั้งรับจ้าง เกษตรกรและค้าขาย ในจำนวนที่ไม่แตกต่างกันมาก ด้านรายได้ กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างน้อย มีรายได้มากกว่า 12,000 บาท เพียงร้อยละ 9.17 ด้านภูมิฐานะ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีภูมิฐานะอยู่ในเขตตำบลหนองเสือช้างมานาน โดยมีส่วนที่มีภูมิฐานะนานกว่า 5 ปีสูงถึงร้อยละ 88.33 และกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้นำในชุมชนเพียงร้อยละ 18.33

2. ด้านการรับรู้และกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้างของประชาชน วิเคราะห์จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างพบว่าประชาชนยังให้ความสนใจข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมของ อบต. ที่จัดขึ้นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย เช่นการใช้บริการศูนย์บริการร่วม มีค่าเฉลี่ยเพียง 1.20 การเคยเข้าร่วมอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมีค่าเฉลี่ยเพียง 1.31 อยู่ในระดับน้อยเช่นกัน

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมประชุมประชาคมมีค่าเฉลี่ย 1.72 อยู่ในระดับปานกลาง แต่การนำเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเข้าที่ประชุมประชาคม มีค่าเฉลี่ยเพียง 1.56 อยู่ในระดับน้อย ทั้งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นประโยชน์ของการประชุมประชาคมหมู่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 2.43 อยู่ในระดับมาก

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมด้านนี้อยู่ในระดับที่น้อย จาก 4 ใน 5 ประเด็น

5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีประเด็นความโปร่งใสในการดำเนินกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยที่ 2.06 ในระดับปานกลางและประเด็นการตรวจสอบหรือให้ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการตรวจการจ้าง ค่าเฉลี่ยเพียง 1.47 อยู่ในระดับน้อย

6. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง พบว่า การดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และภูมิลำเนา ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

อภิปรายผล

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกประชากรตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิลำเนาและการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน ผลการศึกษาระดับมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อารณ วัชร (2546) ที่ได้ศึกษาปัญหาพิเศษเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลวังตะเคียน อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ ผลการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน แต่การมีส่วนร่วมในบางด้านอาจจะแตกต่างกันไปบ้าง อาทิเช่น ผลการศึกษาศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

วังตะเคียน อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับปานกลาง แต่ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับน้อย แต่ในอีกด้านหนึ่งผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังตะเคียน อยู่ในระดับน้อย แต่ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจขึ้นกับปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกัน เช่น ตำบลวังตะเคียน อยู่ในเขตอำเภอเมือง ตำบลหนองเสือช้างอยู่ในเขตชนบท รายได้หรืออาชีพของประชาชนก็อาจจะแตกต่างกันทำให้วิถีการดำรงชีพก็อาจจะแตกต่างกันเป็นได้ เป็นต้น จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ปัจจัยด้านอายุ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในภูมิภานา ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาของท้องถิ่นสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลัดดา ภิระ (2546) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองชลบุรี” และการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนหรือการเป็นผู้นำสมาชิกกลุ่ม มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชน อาจเป็นเพราะการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เน้นการบริหารงานราชการแบบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในทุกขั้นตอน เพื่อความรวดเร็ว ขอบธรรมและโปร่งใส ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ปัจจุบันถึงจะมีรัฐธรรมนูญจะประกาศใช้มาเป็นเวลานานแล้ว แต่การขับเคลื่อนแนวนโยบายดังกล่าวยังคงต้องอาศัยผู้นำชุมชนเป็นแรงกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบ้านเมืองของตนเอง โดยความเสียสละความสุขสบายบางส่วนเพื่อสร้างความเจริญให้กับบ้านเมือง และถูกหลอกลวงในอนาคต บทบาทของผู้นำชุมชนคงจะยังไม่หมดไปตราบดี ที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านความรู้ความสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริหารงานและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยังอยู่ในระดับที่น้อย ประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อการทำหน้าที่พลเมืองที่ดี ควรต้องเน้นการสร้างจิตสำนึกในการทำหน้าที่พลเมืองดีช่วยเหลือประเทศชาติบ้านเมือง ในส่วนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรเน้นการทำงานเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ ส่วนใดเป็นจุดอ่อนต้องรีบแก้ไข อย่ารอจนเกิดวิกฤตศรัทธาขึ้นมาเพราะถึงตอนนั้นอาจจะเป็นปัญหาคัดแย้งส่วนตัวไปเลยก็เป็นได้ การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาควรเน้นในทุกด้านเพื่อความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้และป้องกันการทุจริตจากทุกฝ่าย

อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือการยกย่องเชิดชูเกียรติประวัติบุคคลที่ทำความดี เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคมและเยาวชนรุ่นใหม่ เพราะสิ่งนี้กำลังค่อย ๆ นับวันจะหายไปจากสังคมไทย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง ควรปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นผ่านสื่อต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น เช่น เสียงตามสาย ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่ติดประกาศของหมู่บ้าน แผ่นพับต่าง ๆ เป็นต้น
2. การจัดทำประชาคมหมู่บ้านควรเน้นให้มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนมาร่วมกิจกรรมให้มาก โดยต้องเลือกเวลาและสถานที่ที่ประชาชนเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด
3. ควรพัฒนากระบวนการและกลไกของการมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน โดยอาจให้เป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะของตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนมาร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมที่เป็นจุดอ่อน โดยให้แต่ละกลุ่มคัดสรรขึ้นมาและเป็นแกนหลักในการประสานข้อมูลให้คนในกลุ่มได้รับทราบ
4. ส่งเสริมให้การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการติดตามและตรวจสอบกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อความโปร่งใสและเที่ยงธรรม
5. ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในความรักถิ่นที่อยู่ ความเป็นเจ้าของให้แก่ประชาชนและเยาวชนในชุมชน เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน
6. ให้งานเจ้าหน้าที่และสมาชิกสภาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกท่านทำงานเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ เช่น การออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ การจัดอบรมให้ความรู้ทั้งในและนอกสถานที่ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า การดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง จึงเป็นประเด็นที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำไปศึกษาเพิ่มเติม เพื่อหาแนวทางดำเนินการต่อไปในการสร้างจุดแข็งทางด้านนี้ เพราะการสร้างภาวะจะสร้างความภาคภูมิใจเป็นกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นควรศึกษาการสร้างภาวะผู้นำในขอบเขตที่สามารถกระทำได้ในแต่ละกลุ่มองค์กรของชุมชนเป็นการสร้างผู้ร่วมอุดมการณ์ เน้นร่วมในการปฏิบัติงาน ทำให้การทำงานคล่องตัวและครอบคลุมพื้นที่มากยิ่งขึ้นเพราะในชุมชนยังสามารถสร้างกลุ่มองค์กรชุมชนได้อีกมากมาย เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ เป็นต้น โดยให้ผู้นำแต่ละองค์กรชุมชนดังกล่าวมีบทบาทในการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้นหรือผู้นำองค์กรชุมชนนั้น ๆ เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารของชุมชนได้อีกทางหนึ่งและเป็นการฝึกฝนภาวะผู้นำรุ่นใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อมาทดแทนในอนาคตต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล. (2539). คู่มือพนักงานส่วนตำบล. กรุงเทพฯ: อาสาสมัคร
รักษาดินแดน กรมการปกครอง.
- กรมการปกครอง. (2542). การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับสมาชิกองค์การบริหาร
ส่วนตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2546). พระราชบัญญัติสภาตำบลและ
องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ:
ประสานมิตร.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2544). การปกครองท้องถิ่นไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ขนิษฐา ศรีนนท์. (2544). การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครนนทบุรี.
ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ข้อมูลจำนวนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. (2548). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:
[http://www.thailocaladmin.go.th/news/showBookPerMonth.jsp?keyCond\[0\]=6](http://www.thailocaladmin.go.th/news/showBookPerMonth.jsp?keyCond[0]=6).
- เกรย์ตัน, เจมส์ แอล. (2535). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน.
(พิมพ์ครั้งที่ 3). (ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์, แปล). กรุงเทพฯ: สิริชัยภัณฑ์ออฟเซ็ท.
- ชูเกียรติ เปี่ยมศรี. (2542). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย : ศึกษา
เฉพาะกรณีเทศบาลเมืองระยอง จังหวัดระยอง. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไชยา พรหมมา. (2538). ภาวะผู้นำในการบริหารงานสภาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัด
หนองบัวลำภู. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารศาสตร์,
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- พุทธิชาติ เอกฉันท. (2538). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบล : ศึกษา
เฉพาะกรณี จังหวัดหนองบัวลำภู. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาบริหารศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- มานิต อินทนิม. (2547). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น
พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ: รุ่งโรจน์อินเตอร์กรุ๊ป.

- รัมภา แก้วปิ่นทอง. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการปลูกป่าชายเลน : ศึกษากรณี
เขตพื้นที่ตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ลัดดา ภิระ. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษากรณีเทศบาล
เมืองชลบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรเดช จันทรศร. (2540). การพัฒนาระบบราชการไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สหภาพสื่อและ
การพิมพ์.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2545). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สยาม คำปรีดา. (2547). สังคมกับการปกครอง. กรุงเทพฯ: ไทยรายวัน.
- สาโรจน์ น้อยใจบุญ. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหาร
ส่วนตำบล ศึกษากรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลสาวชะโงก หมู่ที่ 1 ตำบลสาวชะโงก
อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2546). คู่มือการ
กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ศูนย์กลางดพริ้ว.
- สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง. (2548). รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล
หนองเสือช้าง. ชลบุรี: สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง
- สุทิน บุญญาธิการ, ดวงพร บุญครบ และ รักกิจ ศรีสินทร์. (2539). รายงานการวิจัยเรื่องการบริหาร
การมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน. กรุงเทพฯ:
สถาบันดำรงราชานุภาพ.
- สุเทพ บุญคำ, พ.ต.ท. (2542). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจจราจร ศึกษา
เฉพาะกรณี : สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจันทบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อาภรณ์ วัชร. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ
บริหารส่วนตำบล ศึกษากรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลวังตะเคียน อำเภอเมือง จังหวัด
ฉะเชิงเทรา. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- อุทัย หิรัญโต. (2523). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล
: ศึกษากรณี ตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรค เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขในอนาคตต่อไป

2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ส่วน แยกดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แยกแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านการรับรู้และกิจกรรมร่วมกับ อบต.

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมวางแผนการบริหารงานพัฒนาของ อบต.

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมดำเนินงานแผนพัฒนาของ อบต.

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาของ อบต.

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามนี้ตามข้อเท็จจริงในทัศนคติของท่านมากที่สุด และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ลำดับที่.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง

ช่องนี้สำหรับผู้วิจัย

1. เพศ

() 1.1 ชาย

() 1.2 หญิง

1. ☐
2. อายุ

() 2.1 18 – 40 ปี

() 2.2 41 – 60 ปี

() 2.3 61 – 80 ปี

() 2.4 80 ปีขึ้นไป

2. ☐
3. ระดับการศึกษา

() 3.1 ประถมศึกษา

() 3.2 มัธยมศึกษา

() 3.3 อนุปริญญา/ปวส.

() 3.4 ปริญญาตรี

() 3.5 สูงกว่าปริญญาตรี

() 3.6 อื่น ๆ ระบุ.....

3. ☐
4. อาชีพ

() 4.1 ค้าขาย/ธุรกิจเอกชน

() 4.2 เกษตรกร

() 4.3 ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

() 4.4 รับจ้าง

() 4.5 อื่น ๆ ระบุ.....

4. ☐
5. รายได้ / เดือน

() 5.1 น้อยกว่า 4,000 บาท

() 5.2 4,001 - 8,000 บาท

() 5.3 8,001 - 12,000 บาท

() 5.4 12,001 - 16,000 บาท

() 5.5 มากกว่า 16,000 บาทขึ้นไป

5. ☐
6. ท่านมีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลนี้มานานเพียงใด

() 6.1 น้อยกว่า 5 ปี

() 6.2 5 ปีขึ้นไป

6. ☐
7. ปัจจุบันท่านเป็นผู้นำชุมชนในหมู่บ้านของท่านหรือไม่

() 7.1 เป็น

() 7.2 ไม่เป็น

7. ☐

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาของ อบต.

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 ด้านการรับรู้และกิจกรรมร่วมกับ อบต.	ช่องนี้สำหรับ ผู้วิจัย
1. ท่านเคยรับรู้ รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารงาน อบต. มากน้อยเพียงใด. 1.1 รับฟังข่าวสารจากเสียงตามสาย () 3 ฟังทุกวัน () 2 ฟังบางครั้ง () 1 ไม่เคยฟัง 1.2 อ่านจากบอร์ดประชาสัมพันธ์ของ อบต. () 3 อ่านทุกครั้ง () 2 อ่านบางครั้ง () 1 ไม่เคยอ่าน 1.3 รับฟังจากการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้าน () 3 ร่วมทุกครั้ง () 2 ร่วมบางครั้ง () 1 ไม่เคยร่วม	8 ☐ 9 ☐ 10 ☐
2. ท่านเคยเข้ารับการอบรมที่ อบต. จัดขึ้นหรือไม่ เพียงใด 2.1 การอบรมแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน () 3 ทุกครั้ง () 2 บางครั้ง () 1 ไม่เคย 2.2 การอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) () 3 ทุกครั้ง () 2 บางครั้ง () 1 ไม่เคย 2.3 การอบรมสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน () 3 ทุกครั้ง () 2 บางครั้ง () 1 ไม่เคย	11 ☐ 12 ☐ 13 ☐
3. ท่านมีความสนใจและติดตามข่าวสารของ อบต. มากน้อย เพียงใด 3.1 ติดตามจากสื่อโทรทัศน์/วิทยุ () 3 ทุกครั้ง () 2 บางครั้ง () 1 ไม่เคย 3.2 ติดตามจากหนังสือพิมพ์/นิตยสาร () 3 ทุกครั้ง () 2 บางครั้ง () 1 ไม่เคย 3.3 ติดตามจากอินเทอร์เน็ต () 3 ทุกครั้ง () 2 บางครั้ง () 1 ไม่เคย	14 ☐ 15 ☐ 16 ☐
4. ท่านเคยมาติดต่อราชการหรือใช้บริการต่าง ๆ ของ อบต. หรือไม่เพียงใด 4.1 มาขอคำปรึกษา และขอแนะนำเวลามีปัญหาอุปสรรค () 3 2 เดือน/ครั้ง () 2 6 เดือน/ครั้ง () 1 ไม่เคย 4.2 ใช้บริการศูนย์บริการร่วม (One stop service) () 3 2 เดือน/ครั้ง () 2 6 เดือน/ครั้ง () 1 ไม่เคย	17 ☐ 18 ☐
5. ท่านมีความรู้ความเข้าใจต่อการบริหารงาน อบต. มากน้อยเพียงใด 5.1 ระเบียบการบริหารงานของ อบต. () 3 ทราบอย่างดี () 2 พอทราบบ้าง () 1 ไม่ทราบเลย 5.2 ขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. () 3 ทราบอย่างดี () 2 พอทราบบ้าง () 1 ไม่ทราบเลย	19 ☐ 20 ☐

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมวางแผนการบริหารงานพัฒนาของ อบต.	ช่องนี้สำหรับ ผู้วิจัย
6. ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาท่านได้เข้าร่วมประชุมประชาคมประจำเดือนมากน้อยเพียงใด () 3 ร่วม 5-6 ครั้ง () 2 ร่วม 3-4 ครั้ง () 1 ร่วม 1-2 ครั้ง	21 ☐
7. ท่านคิดว่าการประชุมประชาคมทุก ๆ ครั้งมีประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาของ อบต. มากน้อยเพียงใด () 3 มีมาก () 2 มีปานกลาง () 1 มีประโยชน์น้อย	22 ☐
8. ในการเข้าประชุมประชาคมแต่ละครั้งท่านเคยนำเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขมากน้อยเพียงใด () 3 ทุกครั้ง () 2 บางครั้ง () 1 ไม่เคย	23 ☐
9. ในการเข้าประชุมประชาคมแต่ละครั้งปัญหาที่ท่านนำเสนอ อบต. ได้นำไปจัดทำเป็นแผนพัฒนามากน้อยเพียงใด () 3 ทุกครั้ง () 2 บางครั้ง () 1 ไม่เคย	24 ☐
10. ในการเข้าประชุมประชาคมแต่ละครั้ง อบต. ได้นำแนวทางแก้ไขที่ท่านเสนอมาใช้แก้ไขปัญหามากน้อยเพียงใด () 3 ทุกครั้ง () 2 บางครั้ง () 1 ไม่เคย	25 ☐

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแผนพัฒนาของ อบต.	ช่องนี้สำหรับ ผู้วิจัย
11. ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาท่านได้ช่วยประชาสัมพันธ์โครงการตามแผนพัฒนาของ อบต. มากน้อยเพียงใด () 3 ทุกโครงการ () 2 บางโครงการ () 1 ไม่เคย	26 ☐
12. ท่านมีส่วนช่วยให้โครงการหรือกิจกรรมเป็นไปตามแผนพัฒนาของ อบต. เพียงใด () 3 ทุกโครงการ () 2 บางโครงการ () 1 ไม่เคย	27 ☐
13. ท่านเคยเสนอข้อผู้ที่เห็นว่าเหมาะสมไปเป็นคณะกรรมการตรวจ การจ้างโครงการของ อบต. มากน้อยเพียงใด () 3 ทุกโครงการ () 2 บางโครงการ () 1 ไม่เคย	28 ☐
14. ท่านเคยได้เป็นคณะกรรมการตรวจการจ้างโครงการของ อบต. มากน้อยเพียงใด () 3 ทุกโครงการ () 2 บางโครงการ () 1 ไม่เคย	29 ☐
15. ท่านมีส่วนร่วมในการทำให้การจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. มีความยุติธรรมและโปร่งใสเพียงใด () 3 ทุกโครงการ () 2 บางโครงการ () 1 ไม่เคย	30 ☐

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาของ อบต.	ช่องนี้สำหรับ ผู้วิจัย
16. ท่านคิดว่าโครงการตามแผนพัฒนาของ อบต.เสร็จตามระยะเวลาที่ได้กำหนดหรือตาม ความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด () 3 ทุกโครงการ () 2 โครงการส่วนมาก () 1 โครงการส่วนน้อย	31 ☐
17. ท่านคิดว่าแผนพัฒนาของ อบต. มีประโยชน์และความคุ้มค่ากับงบประมาณของทางราชการ มากน้อยเพียงใด () 3 ทุกโครงการ () 2 โครงการส่วนมาก () 1 โครงการส่วนน้อย	32 ☐
18. ท่านเคยตรวจสอบ หรือให้ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการตรวจการจ้างมากน้อยเพียงใด () 3 ทุกโครงการ () 2 บางโครงการ () 1 ไม่เคย	33 ☐
19. ท่านคิดว่ามีการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างหรือไม่เพียงใด () 3 ไม่ทุจริตเลย () 2 ทุจริตส่วนน้อย () 1 ทุจริตส่วนมาก	34 ☐
20. ท่านทราบขั้นตอนของการร้องเรียนหน่วยงานของรัฐต่อการพบเห็นการกระทำผิดของ ผู้บริหาร อบต. () 3 ทราบเป็นอย่างดี () 2 ทราบบางขั้นตอน () 1 ไม่ทราบเลย	35 ☐

ขอขอบคุณทุกความคิดเห็น